

STUDIERAPPORT

DE INTEGRATIE VAN VLUCHTELINGEN IN ROEMENIË, BELGIË, DUITSLAND, SPANJE EN ZWEDEN

INLEIDING	1
HOOFDSTUK 1 ROEMENIË (individueel landenprofiel)	2
Sectie 1 Statistieken	2
Sectie 2 Juridische bijstand	3
Sectie 3 Toegang tot de arbeidsmarkt	
Sectie 4 Sociale programma's	7
Sectie 5 Onderwijsprogramma's	9
Sectie 6 Gezondheidszorg	10
Sectie 7 Training voor professionele begeleiders van vluchtelingen	11
Sectie 8 Aanbevelingen	12
HOOFDSTUK 2 BELGIË (individueel landenprofiel)	14
Sectie 1 Statistieken	14
Sectie 2 Sociale programma's	18
Sectie 3 Gezondheidszorg	20
Sectie 4 Onderwijs- en beroepsopleidingsprogramma's	21
Sectie 5 Tewerkstelling	22
Sectie 6 Training voor professionele begeleiders van vluchtelingen	
Sectie 7 Aanbevelingen	23
HOOFDSTUK 3 DUITSLAND (individueel landenprofiel)	25
Sectie 1 Statistieken	25
Sectie 2 Sociale programma's	27
Sectie 3 Gezondheidszorg	28
Sectie 4 Onderwijs- en beroepsopleidingsprogramma's en tewerkstelling	29
Sectie 5 Training voor professionele begeleiders van vluchtelingen	35

Sectie 6 Aanbevelingen	36
HOOFDSTUK 4 SPANJE (individueel landenprofiel)	40
Sectie 1 Statistieken	40
Sectie 2 Kenmerken van het Spaanse asielsysteem	42
Sectie 3 Programma's voor asielzoekers en vluchtelingen	45
Sectie 4 Sociale programma's	47
Sectie 5 Gezondheidszorg	48
Sectie 6 Onderwijs- en beroepsopleidingsprogramma's	49
Sectie 7 Tewerkstellingsprogramma's	50
Sectie 8 Training voor professionele begeleiders van vluchtelingen	51
Sectie 9 Lokale en burgernetwerken	51
Sectie 10 Aanbevelingen	54
HOOFDSTUK 5 ZWEDEN (individueel landenprofiel)	57
Sectie 1 Statistieken	57
Sectie 2 Juridische bijstand	60
Sectie 3 Toegang tot de arbeidsmarkt	62
Sectie 4 Sociale programma's	63
Sectie 5 Toegang tot huisvesting	63
Sectie 6 Gezondheidszorg	64
Sectie 7: Aanbevelingen	66

AUTEURS

Silvia Berbec,	Association Pro Refugiu Romania
Gabriela Ionescu,	Association Pro Refugiu Romania
Lucie Biuma Bakina,	Caritas International Belgium
Sofie De Mot,	Caritas International Belgium
Tom Devriendt,	Caritas International Belgium
Maren Gag,	Passage gGmbH Germany
Louis Henri Seukwa,	Passage gGmbH Germany
Ruth Nordstrom,	Scandinavian Human Rights Lawyers Sweden
Jan Olov Svanberg,	Scandinavian Human Rights Lawyers Sweden
Crystal Malan,	Scandinavian Human Rights Lawyers Sweden
Ana Sanchez	Asociación TRABE, Spain
Cristina Fernandez	Asociación TRABE, Spain

INLEIDING

Het aantal mensen dat in Europa asiel aanvraagt is de afgelopen jaren fors gestegen. Jaar na jaar leven vluchtelingen met de notie dat er weinig hoop is dat ze ooit naar huis kunnen terugkeren. Sommigen kunnen niet terug, omdat hun land verwickeld is in een eindeloos conflict, anderen omdat ze vrezen voor vervolging bij hun terugkeer.

Voor de meerderheid van de vluchtelingen in Europa is integratie de meest duurzame oplossing. Tegelijk is dit een ingewikkeld en gradueel proces met wettelijke, economische, sociale en culturele dimensies dat veel eist, zowel van het individu als van de ontvangende samenleving.

Ondanks alle moeilijkheden en uitdagingen, moet men blijven inzetten op efficiënte integratie als onmisbaar onderdeel van een succesvol systeem ter bescherming van vluchtelingen. Dit kan betekenen dat overheden meer middelen moeten inzetten voor betere integratieprogramma's die meer beantwoorden aan de noden van vluchtelingen.

Er dient binnen het kader van het subsidiariteitsbeginsel op Europees, nationaal en lokaal vlak, dringend werk te worden gemaakt van uitgebreide integratieconcepten die alle aspecten omvatten van die integratie. Het is ook belangrijk dat de EU-wetten door de lidstaten worden omgezet in grondig uitgevoerde EU-programma's.

Een integratiebeleid in aanvulling van het beschermingsstatuut van de EU dat nieuwkomers, inclusief vluchtelingen, toelaat om economisch productief te zijn, leidt tot zelfstandigheid, waardigheid en sociale interactie. Dit komt zowel het individu als de ontvangende samenleving ten goede. Een samenleving met een groot onproductief segment zal niet enkel economisch, maar ook sociaal en vaak geografisch verdeeld zijn. Enkel een juiste aanpak van integratie kan voor een succesvol Europa zorgen met een effectief beschermingssysteem voor Europese vluchtelingen.

Het doel van deze studie is het in kaart brengen van bestaande programma's en hun leemten en de formulering van een reeks aanbevelingen om die toekomstige strategieën in de integratieprogramma's te integreren.

De studie werd uitgevoerd in het kader van het transnationaal project *Enhance professionals' knowledge for a sustainable refugees' integration*, dat gefinancierd wordt door het **Erasmus Program Strategic Partnerships, VET Action**. De coördinatie van het project ligt bij de Roemeense organisatie Pro Refugiu, in een partnerschap met Caritas International Belgium, Passage gGmbH Germany, Scandinavian Human Rights Lawyers Sweden en Trabe Iniciativas para la Economía Social y Solidaria Spain.

Voor de uitwerking van dit studierapport werd gebruik gemaakt van verschillende methodes voor gegevensinzameling en -analyse, zoals desk research (analyse van wetgeving, nationale strategieën, voorgaande studies en publicaties, enz.), interviews met belanghebbenden (instituties en ngo's) en interviews met vluchtelingen. Het rapport biedt relevante informatie over verschillende soorten programma's (onderwijs & beroepsopleiding, werk, sociaal, gezondheid, wetgeving) en een aantal aanbevelingen op basis van elk landenprofiel.

HOOFDSTUK 1

ROEMENIË

Sectie 1: Statistieken

Tussen 1991 en 31 december 2014 vroeg een totaal van 25.135 vreemdelingen asiel aan in Roemenië. Voor 5.242 onder hen leidde dit tot één of andere vorm van bescherming (vluchtelingenstatus of subsidiaire bescherming). In de periode 2011-2012 werd een instroom van asielzoekers uit Noord-Afrika geregistreerd, mede door de gebeurtenissen in die regio. Vanaf 2013 nam de graad van ontvankelijkheid toe; de meerderheid van personen die enige vorm van bescherming kreeg was afkomstig uit Syrië. Het ging vooral om volwassenen.

Leeftijd asielzoekers op het ogenblik van de asielaanvraag (2013-2014)

Leeftijd	2013	2014
0-13	310	232
14-17	89	152
18-34	722	829
35-64	362	320
≥ 65	16	14

Personen die één of andere vorm van internationale bescherming ontvingen (2014)

Land van Oorsprong	Vluchtelingen	Subsidiaire bescherming	Totaal
Syrië	180	292	472
Irak	70	12	82
Afghanistan	33	28	61
Oekraïne	0	15	15
Staatloos	2	8	10
Overige	54	19	73

Personen die één of andere vorm van internationale bescherming ontvingen (2015)

Land van Oorsprong	Vrouwen	Mannen	Totaal
Afghanistan	6	12	18
Staatloos	1	7	8
DR Congo	1	2	3
Cuba	2	0	2
Egypte	0	1	1
Irak	8	18	26
Russische Federatie	3	1	4

Iran	0	1	1
Libië	1	2	3
Pakistan	0	6	6
Palestina	0	1	1
Syrië	82	107	189
Somalië	1	0	1
Oekraïne	3	2	5

Sectie 2: Juridische bijstand

In Roemenië bestaat er een wettelijk en institutioneel kader voor de uitvoering van het integratiebeleid voor begunstigen van één of andere vorm van bescherming (vluchteling/subsidiare bescherming). De coördinatie en monitoring ervan zijn in handen van het Ministerie van Binnenlandse Zaken, via de Algemene Inspectie voor Immigratie, die ook als taak heeft om via haar regionale structuren specifieke diensten te verlenen voor de integratie van vreemdelingen die in de Roemeense samenleving één of andere vorm van bescherming genieten. Ook niet-gouvernementele organisaties spelen sinds enkele jaren een actieve rol, met programma's en projecten die er op gericht zijn deze doelgroep in de Roemeense samenleving te integreren.

Het statuut van erkende vluchteling of subsidiair beschermd persoon opent een aantal rechten, zoals:

- recht op verblijf op Roemeens grondgebied en toegang tot verblijfs- en reisdocumenten.
- Vrije keuze van verblijfplaats en vrij reisverkeer binnen de wettelijke condities.
- Recht op tewerkstelling, uitvoering van een vrij beroep, rechtsmatige handelingen, handel drijven en uitoefening van zelfstandige economische activiteiten, onder dezelfde voorwaarden als Roemeense burgers.
- Recht op erkenning van het intellectueel eigendomsrecht.
- Recht op sociale zekerheid en gezondheidszorg.
- Toegang tot alle onderwijsvormen.
- Bescherming van de persoonlijke gegevens.
- Vrije toegang tot het rechtssysteem.
- Toegang tot huisvesting.
- Recht op een aanvraag voor maandelijkse financiële ondersteuning, binnen een bepaald tijdsbestek.
- Recht op deelname aan integratieprogramma's.

In de praktijk duiken er, tegelijk met de toegang tot al deze rechten, een aantal legale problemen op die gespecialiseerde ondersteuning vereisen. In projecten van niet-gouvernementele organisaties die gefinancierd werden door verschillende fondsen (inclusief het Asiel, Migratie en Integratie Fonds) lag de focus initieel op juridische ondersteuning van asielzoekers (ondersteuning in de administratieve en gerechtelijke fases) en op vreemdelingen aan wie een terugkeerbeslissing naar hun land van herkomst werd uitgereikt. In de praktijk zien we dat wie één of andere vorm van bescherming geniet, op lange termijn geen constante wettelijke ondersteuning krijgt.

Vluchtelingen en personen met een subsidiare bescherming zijn kwetsbaar, omdat zij geen degelijke juridische kennis hebben van hun rechten of van de wettelijke procedures waarmee ze deze kunnen laten

gelden indien ze niet gerespecteerd worden. We verwijzen hier niet enkel naar personen die recent één of andere vorm van bescherming kreeg, maar ook naar wie zich reeds langer op Roemeens grondgebied bevindt.

Gezien veel begunstigen van één of andere vorm van bescherming over beperkte financiële middelen beschikken, zijn zij voor hun gerechtelijke procedures niet in staat advocaten in te huren, maar eerder aangewezen op ngo's (die samenwerken met gespecialiseerde advocaten) of op de juridische bijstand van advocaten uit de openbare diensten.

In vergelijking met het totale aantal personen dat in Roemenië één of andere vorm van bescherming geniet, is het potentieel aan beschikbare human resources en gespecialiseerde advocaten erg beperkt. Anders dan dit voor Roemeense cliënten het geval is, moeten advocaten die vluchtelingen ondersteunen niet enkel kennis hebben van vreemdelingenrecht, maar ook bereid zijn keer op keer de aanpak op menselijk en gedragsmatig niveau aan te passen. Vluchtelingen spreken nog geen vloeiend Roemeens en advocaten moeten correcte en volledige informatie kunnen geven in een zo eenvoudig mogelijke taal. Tegelijk moeten zij rekening houden met alle verschillende culturele achtergronden van hun cliënten om een positieve vertrouwensrelatie op te bouwen en zo tot bevredigende oplossingen te komen voor elk specifiek juridisch probleem dat zich stelt.

Er zijn verschillende redenen waarom er zo weinig advocaten voor bijstand aan vluchtelingen beschikbaar zijn. Advocaten zouden in de allereerste fases van hun opleiding en tijdens hun professioneel parcours gefamiliariseerd moeten worden met de materie rond bijstand aan vluchtelingen. Toch is er voor jonge of senior advocaten geen permanente vorming voorzien in die materie. De professionele permanente vorming die zij krijgen (via lokale balies en regionale/nationale structuren zoals het Nationale Vormingsinstituut voor Advocaten) legt de focus op andere legale vlakken en benadert de thematiek van de vluchtelingen slechts zijdelings.

De meeste projecten rond juridische bijstand zijn gericht op asielzoekers (en in veel mindere mate op personen die al een vorm van bescherming genieten) en worden algemeen gesproken uitgevoerd door een beperkt aantal niet-gouvernementele organisaties. Die projecten zijn meestal gericht op legale bijstand voor een beperkte periode en een aantal vormingen voor een beperkt aantal vluchtelingen. Om op nationaal vlak een bredere basis aan advocaten met competenties op vlak van vluchtelingenrecht te voorzien, zijn meer duurzame langetermijnprojecten nodig, naast soliede partnerships tussen het General Inspectorate for Immigration en de ngo's enerzijds en de advocatensyndicaten en (lokale) belangenverenigingen en verschillende trainingsinstanties (het National Institute for Training of lawyers en haar regionale centra) anderzijds.

Nationale Normatieve Wetten en Decreten

Wet 46/1991 op de toetreding van Roemenië tot de Vluchtelingenconventie uit 1951.

Wet 122/2006 op asiel in Roemenië, zoals gewijzigd en aangevuld.

Overheidsbesluit 44/2004 inzake de sociale integratie van vreemdelingen die internationale bescherming kregen of verblijfsrecht in Roemenië en voor EU-burgers en burgers van de Europese Economische Ruimte (EER).

Wet 291/2008 op de ratificering van het Akkoord tussen de Roemeense regering en het Hoog Commissariaat voor Vluchtelingen van de Verenigde Naties en de Internationale Organisatie voor

Migratie inzake de tijdelijke evaluatie in Roemenië van personen met dringende nood van internationale bescherming en hun daaruit volgende relocatie, getekend te Boekarest op 8 mei 2008.

Sectie 3: Toegang tot de arbeidsmarkt

Voor wie een vorm van internationale bescherming geniet (vluchtelingenstatus / subsidiaire bescherming) is toegang tot de arbeidsmarkt cruciaal om een nieuw leven te starten, te integreren in de samenleving van het gastland en gespaard te blijven van armoede, uitsluiting en financiële afhankelijkheid.

Vreemdelingen met een vorm van internationale bescherming hebben - in navolging van de nationale bescherming - recht op toegang tot de arbeidsmarkt en recht op werkloosheidssteun en tewerkstellingsmaatregelen op dezelfde wijze als dit voor Roemeense burgers geldt.

Op basis van de legale procedures kunnen vreemdelingen die een vluchtelingenstatus of een andere vorm van bescherming genieten en als werkzoekende zijn ingeschreven bij het Nationale Agentschap voor tewerkstelling, een beroep doen op de bepalingen van Wet no. 76/2002 inzake de werkloosheidssteun en de tewerkstellingsmaatregelen zoals deze in de wet zijn gewijzigd en aangevuld.

Het Nationaal Tewerkstellingsagentschap heeft als overheidsinstituut tot doel de sociale dialoog rond werk en beroepsopleiding te institutionaliseren en strategieën uit te bouwen voor sociale beschermingsmaatregelen voor werklozen. Het is onder meer bevoegd voor:

- Organisatie, verstrekken en financieren van opleidingen voor werklozen. .
- Oriëntering van werklozen en bemiddeling tussen de werkzoekenden en werkgevers om een balans te creëren tussen vraag en aanbod.
- Organisatie van de betalingsdienst, monitoring en rapportage van de hulpprogramma's, de steunmaatregelen en de uitkeringen uit het budget van de werkloosheidsverzekering.
- Counseling, informatie en bemiddeling bieden (met inbegrip van de centralisatie van vraag en aanbod op de arbeidsmarkt) en training via haar regionale agentschappen.

Het Nationaal Agentschap voor Tewerkstelling bestaat uit een Agentschap in Boekarest, 41 landelijke agentschappen, 8 nationale opleidingscentra voor werkzoekenden, 8 regionale centra voor volwassenenopleiding en een nationaal centrum voor de opleiding van de eigen medewerkers.

In de periode 2014-2016 nam op nationaal of internationaal niveau geen enkele medewerker van het Nationaal Tewerkstellingsagentschap deel aan een vorming, conferentie of ander info-moment rond integratie op de arbeidsmarkt van begunstigden van internationale bescherming.

Het Nationaal Tewerkstellingsagentschap kon weinig gegevens verstrekken over het aantal ingeschreven werkzoekenden met een vorm van internationale bescherming, noch wie van hen effectief aan het werk was.

JAAR	Aantal begunstigden van een of andere vorm van internationale bescherming, ingeschreven als werkzoekende	Begunstigden van een of andere vorm van internationale bescherming effectief aan het werk
2014	34	3 mannen
2015	19	4 (3 mannen, 1 vrouw)
2016	17	2 mannen

Analyse van deze gegevens en van data van de Chapter-statistieken toont aan dat, in verhouding met het totale aantal begunstigden op Roemeens grondgebied, erg weinig personen met een beschermd status over een baan beschikken.

Gebaseerd op de informatie van het Nationaal Tewerkstellingsagentschap vond vanuit deze instantie in de periode 2012-2016 geen enkel project of actie plaats met als doel vluchtelingen en subsidiair beschermde personen (of begunstigden van een andere vorm van internationale bescherming) op de arbeidsmarkt te integreren.

Volgens de wet hebben zij dezelfde rechten en moeten zij op gelijke manier behandeld worden als Roemeense burgers. In de praktijk zijn de obstakels echter zo talrijk dat er aan het eind van de rit erg weinig begunstigden geïntegreerd zijn op de arbeidsmarkt.

Enkele van die obstakels zijn:

- De kloof op vlak van taal en cultuur.
- De geringe kennis van rechten en plichten (zowel bij werkgevers en dienstverleners als bij begunstigden van internationale bescherming zelf)
- het niveau van wantrouwen van Roemeense werkgevers ten opzichte van vreemdelingen.
- Onvoldoende gespecialiseerde ondersteuning en counseling voor de doelgroep. Gezien het ontbreken van een geconsolideerde staatsstructuur die effectieve ondersteuning biedt, zijn het de ngo's die dit in hun begeleiding en counseling opnemen, meestal binnen hun lopende projecten.
- Dit type aanpak op basis van projecten blijft onvoldoende, gezien de tijdelijke aard die enkel gericht is op de korte termijn.
- Er is een gebrek aan documentatie rond mogelijke educatie en training.

Om een degelijke werk te vinden in het gastland is een formele erkenning nodig van de initiële vaardigheden en kwalificaties. Erkenning van professionele kwalificaties en diplomagelijkschakeling zijn zo goed als onmogelijk indien men geen officiële documenten uit het land van herkomst kan voorleggen. Het Ministerie van Onderwijs werkte samen met het Ministerie voor Binnenlandse Zaken een speciale methodologie uit om personen die internationale bescherming genieten en geen documenten kunnen voorleggen toch een bewijs te leveren om de toegang tot verdere studies en/of werk te vergroten.

Een eigen onderneming opstarten is voor deze groep vreemdelingen moeilijker dan voor Roemeense burgers. Zo beantwoorden personen die internationale bescherming genieten slechts zelden aan de criteria die door banken worden opgelegd om een lening te krijgen. De weg naar subsidieaanvragen is hen vaak onbekend en zelden vinden zij hulp bij het opstellen van een businessplan. Tegelijk hebben zij weinig of foute kennis van de lokale of nationale markten en het belastingsysteem en de algemene

regelgeving. In Roemenië is gespecialiseerde ondersteuning voor potentiële ondernemers die internationale bescherming genieten uiterst zeldzaam.

Onder de personen met een internationale bescherming die zich in Roemenië bevinden is er dan ook veel frustratie; er is immers weinig kans op een goedbetaalde job die beantwoordt aan hun niveau van opleiding of ervaring. Tegelijk is er een tekort aan begrijpelijke informatie rond hun rechten, de te volgen procedures om aan werk te geraken, zelfstandig een beroep uit te oefenen of een eigen bedrijf te starten. Deze feedback werd verzameld via individuele interviews en gesprekken met focusgroepen.

Sectie 4: De sociale programma's

Vreemdelingen met een vorm van bescherming (vluchtelingenstatus, subsidiaire bescherming) hebben in Roemenië recht op gezondheids- en sociale diensten "onder dezelfde voorwaarden als deze bij wet gelden voor de Roemeense burger." Om die reden zijn de programma's die zich direct op vluchtelingen richten schaars en verstrekken actieve diensten enkel zorg op korte termijn die niet is aangepast aan de reële noden van deze doelgroep. De meeste programma's van ngo's die zich richten op vluchtelingen verstrekken informatie en bieden counseling, sociale dialoog, culturele oriëntatie en Roemeense taallessen. Zij zijn in mindere mate gericht op hun directe noden zoals medische behandelingen, psychotherapie, materiële ondersteuning, hulp bij huisvesting, enz.

Het grootste, lopende programma voor vluchtelingen wordt gecoördineerd door het General Inspectorate for Immigration (GII). Dit heeft tot doel vreemdelingen die bescherming verkregen te ondersteunen tijdens hun eerste verblijfsperiode in Roemenië, zodat ze de vaardigheden en kennis kunnen verwerven die hen toelaten om zich aan te passen aan de Roemeense maatschappij en realiteit. Dit integratieprogramma bestaat uit:

- vrije toegang tot een basiscursus Roemeens (beginnersniveau)
- deelname aan sessies culturele oriëntatie & begeleiding
- toegang tot verblijf in een centrum van het GII programma
- onmiddellijk na het verkrijgen van de beschermingsstatus en gedurende een periode tot 2 maanden, ontvangst van hetzelfde bedrag als een asielzoeker, tot op het moment waarop het niet af te lossen, gesubsidieerde bedrag ontvangen wordt dat is voorzien in de wet.

Het integratieprogramma duurt maximaal een jaar en bevat een individueel integratieplan dat voor elke volwassene wordt opgemaakt door gespecialiseerd personeel in de regionale GII- centra. Integratiemedewerkers helpen bij de uitvoering van deze activiteiten, gesteund door ngo's die projecten uitvoeren die door het European Refugee Fund en andere private fondsen gefinancierd worden. In speciale gevallen (niet begeleide minderjarige vluchtelingen, gehandicapten, ouderen die pensioengerechtigd zijn maar nog geen uitkering kregen, zwangere vrouwen, alleenstaande ouders met minderjarige kinderen, slachtoffers mensenhandel en slachtoffers van mishandeling, geweld, verkrachting of van enige andere vorm van psychologisch of seksueel geweld) kan de ondersteuning eventueel worden verlengd en is er gratis onderdak in een GII voor onbepaalde duur of naargelang de situatie, tot het einde van de situatie van kwetsbaarheid.

Zolang hun deelname aan het regeringsprogramma voor integratie loopt hebben individuele personen die een vorm van bescherming kregen ook recht op onderdak in een van de regionale GII centra,

zonder dat ze deel uitmaken van de groep kwetsbare personen en voor zover er plaatsen beschikbaar zijn (soms tegen een toeslag).

Personen die bescherming kregen kunnen aanspraak maken op een overheidssubsidie van 6 maanden van het Ministerie van Werk, Familie en Sociale Bescherming. Die steun kan eventueel op verzoek van elk familielid en na sociaal onderzoek, met 3 maanden verlengd worden.

Begunstigden van een vorm van bescherming kunnen daarnaast ook beroep doen op staatssteun voor personen met een laag inkomen. In de praktijk blijkt dit een zeer moeilijk proces voor vluchtelingen, omdat zij bijna onmogelijk aan de nodige documenten kunnen komen om in dit systeem in te stappen. Gezien de situatie in het land van herkomst van de meeste personen die bescherming kregen in Roemenië (gewapende conflicten en/of gebrek aan operationele instellingen) kunnen ontbrekende geboorteakten niet verkregen of opnieuw opgevraagd worden. In de praktijk zijn de enige identiteitsdocumenten waarover ze beschikken vaak de documenten die op Roemeens grondgebied uitgereikt zijn door het General Inspectorate for Immigration and Civil Service.

Toegang tot huisvesting

Onder de huidige wetgeving hebben vreemdelingen die een vorm van bescherming kregen in Roemenië recht op een sociale woning, onder dezelfde voorwaarden als die voor Roemeense burgers. In de praktijk is het tekort aan beschikbare sociale woningen echter zo groot dat de enige andere optie een verblijf in een GII-centrum is. Wie al is ingeschreven in het integratieprogramma betaalt hiervoor, wie deel uitmaakt van een kwetsbare groep verblijft er gratis (niet begeleide minderjarige vluchtelingen, gehandicapten, ouderen die pensioengerechtigd zijn maar nog geen uitkering kregen, zwangere vrouwen, alleenstaande ouders met minderjarige kinderen, slachtoffers mensenhandel en slachtoffers van mishandeling, geweld, verkrachting of enige andere vorm van psychologisch of seksueel geweld)

Wie het integratieprogramma voltooit en geen toegang heeft tot een sociale woning, kan als begunstigde van een vorm van bescherming gedurende een jaar beroep doen op een huursubsidie tot 50% van de huur. Uit officiële rapporten blijkt dat hier in de praktijk de laatste jaren geen enkele aanvraag voor werd gedaan, omdat de informatie niet doorstroomt vanuit de regering en ngo's.

De afgelopen jaren betaalden ngo's via verschillende programma's gedurende een bepaalde periode tot 50% van de huur voor begunstigden van internationale bescherming. Deze programma's waren echter vaak van korte duur en bereikten slechts een zeer beperkt aantal begunstigden.

Voorbeeld goede praktijken huisvesting:

Begunstigden van internationale bescherming zijn direct na het integratieprogramma of wanneer zij het opvangcentrum verlaten op het moment van de erkenning zeer kwetsbaar. Zij lopen gevaar om thuisloos te worden. Daarom moet, naast voldoende tijd, alle informatie voorzien worden die nodig is om een gepaste woning te vinden. In Roemenië krijgt een erkende vluchteling of subsidiair beschermde persoon de kans om gedurende de tijd waarin hij of zij deelneemt aan het integratieprogramma (dat een jaar duurt) in het opvangcentrum te blijven en te zoeken naar een woning.

Sectie 5: Educatieve programma's

De Roemeense taal leren is één van de grootste uitdagingen in het integratieproces van vreemdelingen in de Roemeense samenleving. Tegelijk is het niet beheersen van de Roemeense taal een enorme hinderpaal in het verkrijgen van rechten en de verkenning van toekomstperspectieven.

In het door het GII gecoördineerde integratieprogramma wordt twee maal per week gedurende ongeveer 2 uur Roemeense les gegeven in een lokale school. De lessen duren een jaar en houden geen rekening met het voorafgaande individuele kennisniveau van de Roemeense taal van de deelnemers. Hoewel deze lessen gratis zijn, is er doorgaans een lage participatiegraad. Redenen hiervoor zijn de volgende:

- De lessen voorzien slechts in de basiskennis van de Roemeense taal. Sommige begunstigden van internationale bescherming leren sneller of hebben al een basis taalkennis en haken af.
- De groepen zijn gemengd (mannen en vrouwen), waardoor sommige vrouwen uit meer traditionele culturen terughoudend zijn om de lessen bij te wonen.
- De lesgevers zijn niet opgeleid om met migranten te werken.
- Er zijn geen premies of (financiële) aanmoedigingen om lesgevers extra uren te laten presteren.
- De gratis lessen Roemeens zijn enkel beschikbaar voor begunstigden van internationale bescherming tijdens het integratieprogramma. Vrouwen met kleine kinderen kunnen in die periode vaak moeilijk deelnemen en eenmaal het programma voorbij, verliezen zij hun recht op de lessen.
- Sommige vluchtelingen wensen Roemenië tijdelijk of permanent te verlaten (om werk te zoeken, in het kader van familiehereniging of om landgenoten te vervoegen) en verliezen hun interesse om Roemeens te leren of les te volgen.
- Sommige begunstigden van internationale bescherming zijn laag- tot ongeletterd, wat het aanleren van de Roemeense taal zeer bemoeilijkt. Er zijn geen alfabetiseringsprogramma's voorzien in het integratieprogramma. Wel hebben begunstigden van internationale bescherming toegang tot het "Tweede kans"-leerprogramma binnen het programma "Toegang tot onderwijs voor kansarme groepen" dat zich richt op mensen die de schoolleeftijd voorbij zijn maar studiejaren missen.

Ngo's organiseren regelmatig bijkomende cursussen Roemeens. Die zijn ook toegankelijk in de periode die voorafgaat aan elke vorm van erkenning.

Processen voor diplomagelijkschakeling en ervaringscertificaten verlopen uiterst moeizaam en begunstigden van internationale bescherming houden het zelden vol om alle stappen van dit proces te doorlopen. Redenen hiervoor zijn:

- Veel vreemdelingen zijn niet in het bezit van hun originele diploma's. Zelfs wanneer ze wel in het bezit zijn van deze documenten zijn ze vaak niet gelegaliseerd of bevatten ze geen Apostille, zoals voorgeschreven door het National Centre for Recognition and Equivalence of Diplomas, Daardoor kunnen ze niet als origineel erkend worden door de Roemeense staat.
- Zowel voor het Apostille (dat in de regel wordt voorzien door de ambassade van het land van herkomst) als voor legalisatie (waarvoor formaliteiten in Roemenië én in het land van herkomst nodig zijn), moeten grote sommen worden opgehoest die voor veel begunstigden onhaalbaar zijn.
- Legalisatie is een lang proces via een veelvoud aan instellingen die telkens weer taks heffen.

- Voor erkende personen en burgers uit landen die geen diplomatieke relaties onderhouden met Roemenië en dus geen diplomatieke vertegenwoordiging hebben op Roemeens grondgebied, is de procedure nog ingewikkelder en duurder.
- Voor begunstigen uit conflictgebieden die niet over alle vereiste documenten beschikken voor de aanvraag en toekenning van een vorm van bescherming, is het zo goed als onmogelijk om gelegaliseerde documenten te bekomen of te voldoen aan alle andere vereiste formaliteiten.
- Tot slot dient opgemerkt dat er voor sommige educatieve instellingen in derde landen geen equivalent bestaat in het Roemeense onderwijssysteem, waardoor erkenning niet mogelijk is.

Voorbeeld goede praktijken Onderwijs:

In Roemenië kunnen kinderen van begunstigen van internationale bescherming tijdens het integratieprogramma in de school waar ze zijn ingeschreven als toeschouwer deelnemen aan buitenschoolse, speciaal georganiseerde activiteiten. Na afloop van de **inleidende klassen** bepaalt een evaluatieteam, dat bestaat uit de directeur en een aantal lesgevers, het taal- en algemene kennisniveau van het betrokken kind. Zo wordt beslist naar welke klas het kind wordt doorverwezen in het komende schooljaar. Jammer genoeg is de motivatie om begunstigen van internationale bescherming en hun kinderen in lokale scholen actief te betrekken bij deze activiteiten, waartoe immigratie-instanties en beleidsmakers besloten, nog steeds te laag. Dit is ook te wijten aan het feit dat de meeste scholen niet over de juist opgeleide profielen beschikken om aangepaste ondersteuning te geven aan de specifieke onderwijsnoden van deze kinderen.

Sectie 6: Gezondheidszorg

Om aanspraak te maken op gezondheidszorg moeten vreemdelingen die internationale bescherming genieten een bijdrage betalen aan de ziekteverzekering, zoals dit voor elke andere Roemeense burger het geval is. Dringende medische hulp is gratis, ook voor Roemenen.

Counseling en psychotherapie worden in geringe mate terugbetaald door de ziekteverzekering en zijn moeilijk toegankelijk, ook voor Roemeense burgers.

Hoewel er geen officiële statistieken zijn over het aantal vluchtelingen met een staatsziekteverzekering, tonen onofficiële data dat dit slechts een gering aantal personen betreft.

Redenen hiervoor zijn:

- Het complexe proces om een dossier voor aanvraag tot ziekteverzekering samen te stellen. Vaak ook wordt de wet door het personeel van de verzekering verkeerd geïnterpreteerd of worden persoonlijke data en gegevens van vluchtelingen op de betrokken documenten niet correct gelezen en leiden ze tot verwarring in vergelijking met documenten van Roemeense burgers.
- Personen die illegaal werk doen kunnen geen werkcontract voorleggen en bijgevolg geen beroep doen op de ziekteverzekering.

- Er is weerstand bij de doelgroep die geen wettelijk arbeidscontract heeft om een legale ziekteverzekeringspremie te betalen.

Omwille van al die redenen zijn er vaak moeilijke situaties voor wie nood heeft aan gezondheidszorg; voor sommige vluchtelingen komt dit neer op het betalen van sommen die ver boven hun mogelijkheden liggen. In recente jaren zetten ngo's programma's op waarbij begunstigen van internationale bescherming gratis toegang kregen tot bepaalde gezondheidsdiensten, naast counseling en psychologische bijstand. Het probleem van deze projecten is dat ze slechts tijdelijke oplossingen bieden en geen enkele continuïteit garanderen, terwijl de beperkte middelen per patiënt het niet toelaten alle medische noden te dekken, voor te lange wachttijden zorgen, enz.

Voorbeeld goede praktijken: Gezondheidszorg

In Boekarest biedt een medisch centrum voor slachtoffers van mishandeling (diensten geleverd door een nationale stichting - Foundation ICAR) medische en psychologische hulp, ook voor begunstigen van **internationale bescherming**. Zo kunnen vluchtelingen en personen die subsidiaire bescherming genieten intekenen op gespecialiseerde en aangepaste familiale therapieën door specialisten die samenwerken met ngo's die rond vluchtelingen werken en dus de specifieke noden van deze personen kennen.

Sectie 7: Vormingsprogramma's voor professionals die met vluchtelingen werken

De afgelopen vijf jaar boden ngo's talrijke permanente trainingsprogramma's aan voor professionals die werkzaam zijn binnen asiel en migratie. Dit gebeurt op niet-formele en niet-certifiërende wijze en vaak neemt het personeel (psychologen, sociale werkers, artsen, juridische medewerkers) van de ngo's die de vormingen organiseert zelf deel om zo de kennis en vaardigheden op vlak van de ondersteuning migranten te vergroten binnen een multidisciplinair interventiemodel. Meer specifiek gaat het bij dit soort vorming om uitwisseling tussen experts, supervisie en vorming tussen Roemeense medewerkers en internationale (gespecialiseerde) partners, vaak uit Europese landen.

Op dit moment kan men niet spreken van een gestandaardiseerd nationaal vormingsaanbod via overheidsinstanties dat zich op medisch, mentaal gezondheids- of sociaal vlak specifiek richt op hulp aan vluchtelingen (het curriculum van de Faculteit voor Sociaal Assistenten in Boekarest biedt vandaag wel enkele modules in die zin aan studenten uit die richting).

Sectie 8: Aanbevelingen

Juridische bijstand voor wie internationale bescherming geniet:

- Het aantal gespecialiseerde advocaten vergroten dat bijstand kan bieden op vlak van counseling en ondersteunende diensten voor deze doelgroep.
- Jaarlijkse organisatie van vormingsmomenten voor advocaten via de lokale balies, georganiseerd door het National Institute for Training of Lawyers.
- Versteving van het partnerschap tussen de niet-gouvernementele organisaties die personen met een internationaal beschermd statuut als doelgroep hebben en de organen die zich buigen over de statuten en de inhoud van het beroep van advocaat, zowel op nationaal als op lokaal vlak.

Toegang tot de arbeidsmarkt voor begunstigden van internationale bescherming:

- De toegang tot werk vereenvoudigen.
- Counseling en doelgroepgerichte maatregelen bieden om de toegang tot de arbeidsmarkt te vergemakkelijken voor personen die internationale bescherming genieten; inclusie van deze personen als kwetsbare groep werkzoekenden in de nationale strategische plannen voor tewerkstelling. Ondernemerschap en zelfstandige activiteiten faciliteren.
- Alle vormingsorganismen voor tewerkstelling sensibiliseren voor de specifieke situatie van personen die internationale bescherming genieten en aandacht vragen voor de kwetsbaarheid van deze groep, naast diensten en methodieken die aangepast zijn aan hun noden.

Educatie

- Het invoeren van formele, doelgerichte en systematische begeleidingsprogramma's en/of schoolintroductie voor zowel ouders als kinderen die internationale bescherming genieten.
- Het aantal uren taalles opvoeren en de kwaliteit ervan verbeteren, met inbegrip van de mogelijkheid om na de initiële lessenreeks de taalopleiding verder te zetten.
- De lessen Roemeense Taal op nationaal vlak harmoniseren in één gemeenschappelijk vormingscurriculum voor het hele land, waarbij groepen worden ingedeeld volgens leeftijd, geslacht en basiskennis van de Roemeense taal.
- Scholen en onderwijzend personeel bewust maken van de specifieke noden van personen die internationale bescherming genieten en de hieraan verbonden nodige begeleiding en gespecialiseerde vorming bieden.

Financiële hulp en huisvesting

- Begunstigden van internationale bescherming duidelijk informeren over beschikbare ondersteuning voor huisvesting, op lange of korte termijn, in contanten of via indirecte steunmaatregelen.
- Begunstigden van internationale bescherming moeten ruime steun krijgen, waaronder ook financiële hulp, zodat zij in staat zijn om te verhuizen naar een zelfstandige woonplaats.
- Voor een succesvol integratieprogramma is het noodzakelijk dat mensen gedurende 12 maanden niet-terugvorderbare steun krijgen i.p.v. de huidige termijn van 9 maanden.

Medische en geestelijke gezondheidszorg

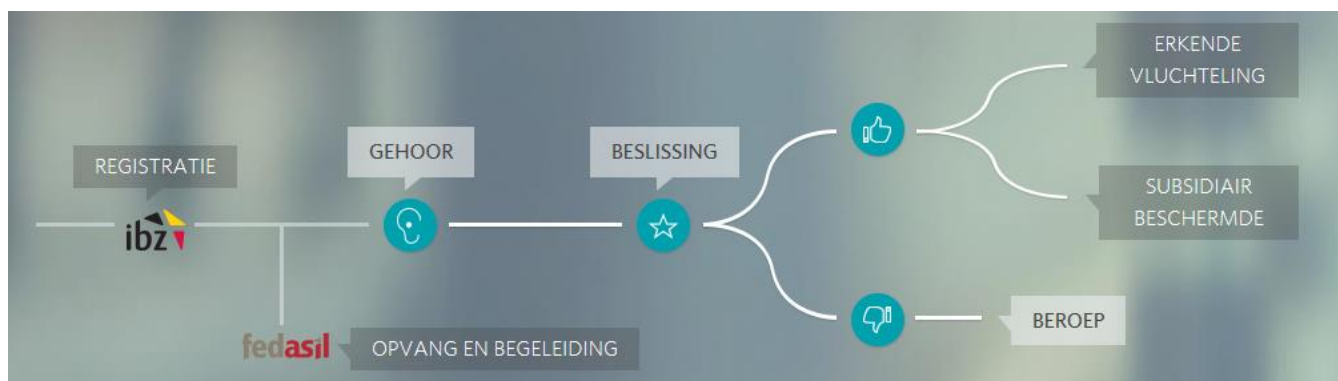
- Creatie van vormingsprogramma's voor professionals in de geestelijke gezondheidszorg, voor een gepast aanbod aan human resources die de noden van personen met internationale bescherming kunnen invullen.
- Creatie van een gespecialiseerde medische unit om vluchtelingen in openbare ziekenhuizen bij te staan, met in acht name van de culturele verschillen.
- Personeel van ziekenfondsen en instellingen die het gezondheidssysteem beheren beter informeren rond identificatiedocumenten voor vluchtelingen, zodat er geen verkeerde interpretatie ontstaat van de regelgeving.

HOOFDSTUK 2

BELGIË

Sectie 1: Statistieken

De asielprocedure

Asielcijfers

2015 gold in de meeste EU-landen als een jaar van enorme groei in het aantal asielaanvragen. Dit was niet anders in België. De Dienst Vreemdelingenzaken (DVZ) registreerde 44.760 individuele asielzoekers op een totaal van 35.476 dossiers, een aantal dat bijna de cijfers verdubbelde van het jaar voordien (22.848 aanvragen).

Asielaanvragen	Aantal dossiers	% dossiers versus totaal aantal asielaanvragen
Aantal asielaanvragen	35.476	
Enkelvoudige asielaanvragen	31.285	88,2%
Meervoudige asielaanvragen	4.191	11,8%
Niet-begeleide minderjarige vreemdelingen	3.099	8,7%
Beslissingen van het CGVS	Aantal beslissingen	% versus totaal aantal beslissingen
Beslissingen meervoudige asielaanvragen*		
Inoverwegingname van een asielaanvraag (Meervoudige aanvraag)	1.470	
Weigering van inoverwegingname van een asielaanvraag (Meervoudige aanvraag)	2.098	
Beslissingen ten gronde	13.369	
Erkenning van de vluchtelingenstatus (VS)	6.757	50,5%
Toekenning van de subsidiaire beschermingsstatus (SB)	1.365	10,2%
Weigering van de VS en SB + technische weigering	4.576	34,2%
Weigering van inoverwegingname van een asielaanvraag (EU)	28	0,2%
Weigering van inoverwegingname van een asielaanvraag (Veilig land van herkomst)	288	2,2%
Weigering van inoverwegingname van een asielaanvraag (Vluchteling andere EU lidstaat)	48	0,4%
Uitsluiting van de VS en/of SB	67	0,5%
Afstand, art. 55 (regularisatie), intrekking statuut, opheffing statuut	240	1,8%
Totale beslissingen van het CGVS	16.937	
Totale werkvoorraad van het CGVS	11.305	

Bron: Dienst Vreemdelingenzaken (DVZ) en Commissariaat-generaal voor de Vluchtelingen en de Staatlozen (CGVS)

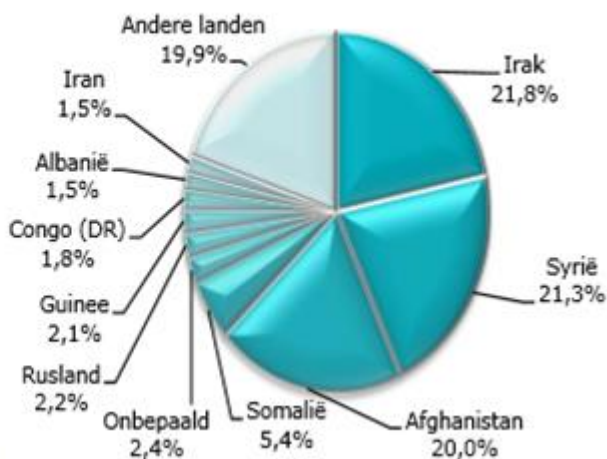
Profiel van de asielzoekers

1. Land van herkomst

In 2015 werden bij 35.476 asielaanvragen 134 verschillende nationaliteiten genoteerd. Gezien de lange lijst met landen kunnen we deze niet allemaal weergeven; onderstaande lijst herneemt de 10 meest voorkomende landen. Irak, Syrië en Afghanistan vormen samen 60% van alle geregistreerde aanvragen en lopen ver uit op de overige landen.

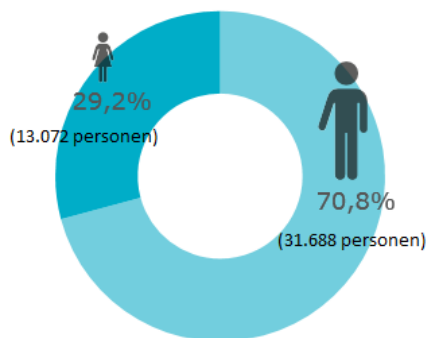
Top 10 asielaanvragen

Land van herkomst	Aantal
1 Irak	7722
2 Syrië	7554
3 Afghanistan	7099
4 Somalië	1932
5 Onbepaald	846
6 Rusland	777
7 Guinee	752
8 Congo (DR)	650
9 Albanië	538
10 Iran	537
Andere landen	7.069
Totaal 2015	35.476

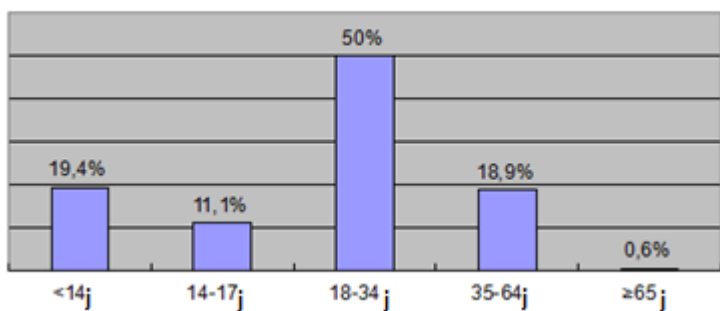
Bron: DVZ en CGVS

2. Gender en leeftijd

De overgrote meerderheid van asielzoekers in België zijn jonge mannen tussen 18 en 34 jaar. Het gender-leeftijdprofiel verschilt naargelang het land van oorsprong en weerspiegelt de familiale samenstelling. Afghanen, Syriërs en Irakezen zijn meestal geïsoleerde mannen; voor personen uit Rusland, Guinee en DR Congo is de verdeling qua gender zo goed als in balans.

Leeftijd

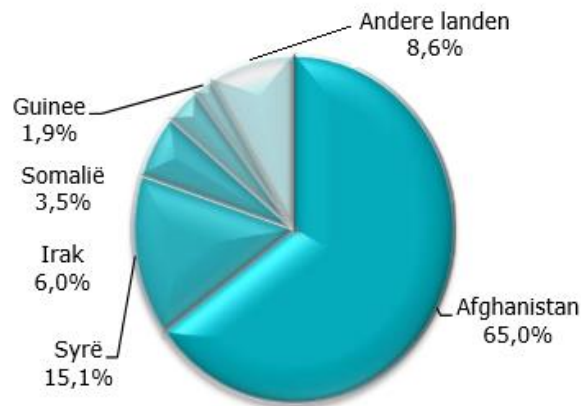
De tweede grootste groep is die van de kinderen jonger dan 14. Wanneer men de 14 tot 17-jarigen hierbij optelt komt men tot een percentage van 30,5% minderjarige asielzoekers.

3. Niet-begeleide minderjarigen.

De toename in het aantal asielzoekers in 2015 is tegelijk zichtbaar bij de niet-begeleide minderjarigen. Er werden 3.099 aanvragen geregistreerd, bijna zeven maal zoveel als het voorgaande jaar (470 aanvragen). De genderverdeling komt neer op 92,5% jongens en 7,5% meisjes. De verdeling per nationaliteit is dezelfde als voor de top 3-landen hierboven: 85,9% van de niet-begeleide jongeren komt uit Afghanistan, Syrië of Irak.

Top 5 asielaanvragen NBMV

Land van herkomst	Aantal
1 Afghanistan	2.013
2 Syrië	467
3 Irak	185
4 Somalië	108
5 Guinee	60
Andere landen	266
Totaal 2015	3.099

Bron: DVZ en CGVS

4. Andere kwetsbare groepen

Jammer genoeg geven de statistieken van DVZ en CGVS enkel 'niet-begeleide minderjarigen' aan als kwetsbare groep. Er worden geen details gegeven over asielzoekers met andere specifieke kwetsbaarheden zoals een handicap, ongeletterdheid, enz.

Beslissingen CGVS

In 2015 bedroeg het percentage erkenningen voor bescherming¹ bij asielaanvragen 52,7%. Dit was een opmerkelijke stijging in vergelijking met 2014 (37,7%) en vooral te danken aan de stijging in het aantal asielaanvragen uit landen met een hoge nood aan bescherming zoals Syrië en Eritrea, gezien de sociaalpolitieke situatie² van die landen. Uit de 16.937 beslissingen – toekenning vluchtelingstatus, weigering, Dublin, intrekking vluchtelingstatus, enz.- genomen door CGVS, werd aan 9150 personen (39,9%) de vluchtelingenstatus toegekend en aan 1648 personen (8,1%) subsidiaire bescherming.

Beslissingen	Aantal personen	%	Aantal dossiers	%
Erkenning van de vluchtelingenstatus	9.150	41,2%	6.757	39,9%
Toekenning van de subsidiaire bescherming	1.648	7,4%	1.365	8,1%

Bron: DVZ en CGVS

¹ Het aantal personen aan wie proportioneel gesproken een beschermstatus werd toegekend (vluchteling of subsidiaire bescherming) in vergelijking met het totale aantal (eind-)beslissingen.

² CGVS, Jaarrapport 2015, p.26

Top 10 toekenningen vluchtelingenstatus

Land van herkomst	Aantal erkenningen
1 Syrië	2.443
2 Eritrea	593
3 Onbepaald	572
4 Irak	527
5 Afghanistan	414
6 Guinee	328
7 Somalië	193
8 Iran	190
9 Rusland	166
10 Congo (DR)	148
Andere landen	1.183
Totaal 2015	6.757

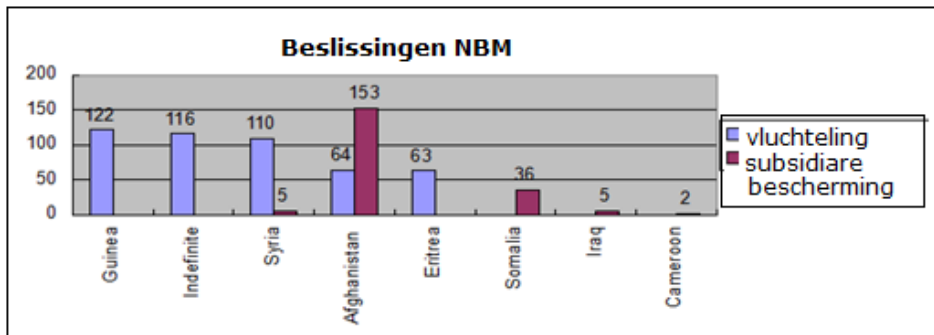
Top 10 toekenningen subsidiaire bescherming

Land van herkomst	Aantal toekenningen
1 Afghanistan	378
2 Irak	286
3 Syrië	283
4 Somalië	265
5 Oekraïne	35
Andere landen	118
Totaal 2015	1.365

Bron: DVZ en CGVS

De top 3 van de landen met het hoogste aantal asielaanvragen is gelijk aan die van de landen met de hoogste erkenningsgraad: 2.726 Syriërs, 813 Irakezen en 792 Afghanen.

752 niet-begeleide minderjarigen (NBM) werden als vluchteling erkend en 208 subsidiair beschermd.

Sectie 2: Sociale Programma's

Integratie is een regionale aangelegenheid in België. Om die reden is er geen volledige uniformiteit tussen de verschillende regio's voor wat de operationele uitvoering van deze diensten betreft, tenzij op vlak van de wettelijke voorzieningen.

Huisvestiging

Na registratie van hun aanvraag kunnen asielaanvragers een plaats krijgen in een opvangcentrum dat wordt beheerd door Fedasil³. Zodra een asielaanvrager de aanvraag goedgekeurd ziet beschikt deze over twee maanden om het centrum te verlaten. Hoewel er enige hulp geboden wordt door sociale werkers in de centra of andere lokale sociale diensten, zijn vluchtelingen zelf verantwoordelijk voor hun zoektocht. Gezien hun financieel precaire situatie en in combinatie met andere realiteiten (vreemdeling zijn, werkloos, groot gezin, enz.), ondervinden zij vaak grote moeilijkheden om in die korte tijd een woonst te vinden. Dit is dan ook een zeer moeilijke en frustrerende fase. In het licht van deze

³ Het Federaal Agentschap voor de opvang van asielzoekers.

moeilijkheden startte Caritas het project “Housing café”, dat vluchtelingen en subsidiair beschermde personen ondersteunt in die zoektocht. Dit gebeurt in samenwerking met vrijwilligers. Wanneer een woonst gevonden is, hebben vluchtelingen recht op een huurgarantie en een installatiepremie vanuit de openbare centra voor maatschappelijk welzijn OCMW/ CPAS/ ÖSHZ⁴ in hun woonplaats.

Welzijn

1. Sociale zekerheid

België heeft een zeer uitgebreid sociale zekerheidssysteem dat toegankelijk is voor al haar inwoners. De residentieële status van vreemdelingen bepaalt op welke voordelen zij beroep kunnen doen. Wie als vluchteling erkend is of subsidiaire bescherming geniet kan onder bepaalde voorwaarden toegang krijgen tot al deze uitkeringen en sociale diensten.

De sociale bijdragen van werknemers in België maken dit uitgebreide ondersteuningssysteem mogelijk. Het volledige sociale zekerheidsfonds wordt dan verdeeld en beheerd door verschillende overheden voor de volgende sociale diensten:

- steun in geval van ziekte
- ondersteuning bij werkonbekwaamheid door ziekte of invaliditeit
- ondersteuning bij werkongevallen
- steun bij ziekte veroorzaakt door arbeid of industrie
- werkloosheidssteun
- kindergeld en gezinsondersteuning
- pensioen

Alle Belgische vluchtelingen of subsidiair beschermde personen hebben recht op bovenstaande steunmaatregelen vanaf het moment dat zij als werknemer bijdragen tot de sociale zekerheid, met uitzondering van het kindergeld dat rechtmatig kan worden verkregen zodra iemand een verblijfsstatus heeft, ook al is de persoon dan nog niet tewerkgesteld

2. Financiële ondersteuning

Vanaf het moment dat zij niet langer recht hebben op de materiële steun zoals die is voorzien in de opvangperiode van de asielaanvraag, hebben alle vluchtelingen of subsidiair beschermde personen recht op financiële ondersteuning. Om dit recht te verkrijgen moeten zij een beroep doen op het openbaar centrum voor maatschappelijk welzijn van de plaats waar zij gedomicilieerd zijn (CPAS/OCMW/ÖSHZ). Het OCMW/CPAS/ ÖSHZ geeft deze ondersteuning vanaf de dag waarop de steunaanvraag wordt ingediend; vandaar de noodzaak om een aanvraag te doen zodra de huurovereenkomst is getekend.

De sociale werker die het dossier beheert voert een sociale screening uit om de financiële situatie van de aanvrager en de familie te evalueren. Na goedkeuring krijgt de vluchteling een maandelijks leefloon, zolang hij of zij zelf geen inkomsten genereert. Het toegekende bedrag wordt bepaald aan de hand van wettelijke barema's en is hetzelfde voor Belgen en niet-Belgen. Het varieert enkel naargelang de gezinssamenstelling.

---

⁴ CPAS (Centre public d'action sociale) in the French-speaking region, OCMW ('Openbaar centrum voor maatschappelijk welzijn) in the Dutch-speaking region and ÖSHZ (Öffentliches Sozialhilfezentrum) in the German-speaking region.

Gezinssamenstelling	Samenwonende persoon	Alleenstaande persoon	Gezinshoofd
Toegekend bedrag sinds 01/06/2016	578,27 €	867,40 €	1.156,53 €

Bron: FPS Sociale Integratie. De bedragen worden regelmatig geïndexeerd door de overheid.

3. Sociale diensten

Er zijn talrijke sociale diensten in België. Allemaal hebben ze een eigen visie en doelstellingen. In principe heeft iedereen, ook vluchtelingen, recht op hun diensten, voor zover de hulpvraag overeenstemt met het aanbod en de voorwaarden. De CPAS/OCMW/ÖSHZ vormen het grootste openbaar centrum voor maatschappelijk welzijn in het land en bieden een brede waaier aan diensten in functie van een waardig bestaan voor de meest kwetsbare personen, zoals financieel/materiële ondersteuning, huishoudhulp voor ouderen en zieken, enz. . Voor alle hulpvragen doet de sociale werker een sociale screening om de beste oplossingen, zoals financiële hulp, kinderoppas, voedselhulp, enz. te formuleren

Inburgering

Er worden cursussen maatschappelijke oriëntatie aangeboden voor asielzoekers, erkende vluchtelingen en personen met een subsidiaire beschermingsstatus. Dit kan in de taal van de persoon of, naargelang de beschikbare tolken, in een gemeenschappelijke taal. De cursus informeert over België en haar voorzieningen, de manier van werken van de ziekteverzekering, de kinderbijslag, schoolsystemen, transport, enz. De cursus wordt niet over heel België op dezelfde manier aangeboden. In eerste instantie vond deze enkel in Vlaanderen plaats sinds 2004. In 2016 stemden ook de Waalse en Brusselse regeringen voor een verplicht integratieparcours. Die verplichting is er enkel voor niet-EU burgers die voor het eerst geregistreerd worden in het Nationaal Register. Zij moeten over een verblijfsvergunning beschikken van meer dan drie maanden, minstens 18 en niet ouder dan 65 zijn.

Staatsburgerschap

Na een periode van vijf opeenvolgende jaren wettelijk verblijf (uitgezonderd de periode van de asielpcedure) kunnen vluchtelingen of personen met een subsidiaire beschermingsstatus een aanvraag indienen tot Belgisch staatsburgerschap. Om daarvoor in aanmerking te komen moet men aan volgende voorwaarden voldoen:

1. Minstens 18 jaar oud zijn
2. Beschikken over een wettelijk geldige verblijfsvergunning van onbepaalde duur op het moment van de aanvraag
3. Een wettelijk verblijf van minimum vijf jaar in België kunnen aantonen
4. Bewijzen van sociale integratie kunnen voorleggen
5. Bewijzen van economische participatie kunnen voorleggen.

Naargelang de persoonlijke situatie van de aanvrager kunnen er bijkomende documenten vereist zijn om de aanvraag te vervolledigen.

Minderjarige kinderen van de aanvrager krijgen automatisch het Belgisch staatsburgerschap wanneer één van de ouders de Belgische nationaliteit verwerft. Volwassen kinderen moeten een aanvraag indienen onder de eigen naam.

Sectie 3: Gezondheidsprogramma's

Algemene gezondheidszorg

De gezondheidszorg in België staat bekend om haar grote toegankelijkheid en dit niet enkel voor Belgen, maar voor alle personen op haar grondgebied. Het betalingssysteem verschilt echter naargelang de verblijfsvergunning van patiënten. Voor migranten zonder papieren komt de Staat bijvoorbeeld enkel tegemoet in kosten voor dringende medische hulp.

Vluchtelingen of personen met een status van subsidiaire bescherming hebben toegang tot hetzelfde systeem als Belgen. Zij moeten zich aansluiten bij een ziekenfonds dat (altijd) zal tussenkomen in de medische kosten. De maandelijkse bijdragen hangen af van de samenstelling van het gezin en de financiële situatie. Indien de familie niet over de nodige middelen beschikt om de bijdrage te betalen, kan het CPAS/OCMW/ÖSHZ voor een beperkte periode tussenkomen, zodat de familie ten allen tijde verzekerd is.

Personen met een ziekteverzekering kunnen aanspraak maken op een reeks ondersteunende maatregelen, ongeacht of de gezondheidsproblemen door ziekte of ongeval werden veroorzaakt. Iedereen heeft recht op een (gedeeltelijke) terugbetaling van ziektekosten uit het ziekenfonds zoals consultatiekosten, behandelingen, medicijnen of hospitalisatiekosten. Sommige behandelingen worden volledig terugbetaald voor personen met een laag inkomen; vaak is dit het geval voor personen die een leefloon van het CPAS/OCMW/ÖSHZ krijgen.

Psychologische bijstand

In België specialiseerden verschillende diensten zich in psychologische bijstand voor vluchtelingen. Professionals in die diensten hebben bijzondere aandacht voor de specifieke kwetsbaarheden en de culturele achtergronden in die groep. Waar nodig worden ook culturele bemiddelaars en tolken ingezet om de kwaliteit van de counseling te verhogen. Deze diensten vindt men in de meeste grote steden van België zoals Brussel, Antwerpen, Gent, Luik, enz.

Tijdens de asielprocedure worden alle medische kosten, waaronder ook psychologische bijstand, beheerd door Fedasil. Eens de vluchtelingen het asielcentrum verlaten komen zij ten laste van de sociale zekerheid en de ziekenfondsen.

Sectie 4: Educatieve programma's en beroepsopleidingen

Taallessen voor minderjarigen

België organiseert speciale educatieve programma's voor kinderen en jonge vreemdelingen die de Franse, Duitse of Nederlandse taal niet machtig zijn. De klassen zijn toegankelijk voor kinderen die minder dan een jaar in België verbleven. De lessen zijn er op gericht kinderen te helpen om op zo kort mogelijke tijd een taalbeheersingsniveau te verwerven dat hen toelaat succesvol over te schakelen naar het reguliere, algemeen onderwijs.

Er is een onderscheid tussen taallessen in het primair en secundair onderwijs. Het programma in het lager onderwijs loopt over 1 of 2 jaar, met mogelijkheid tot een vervolmakingsjaar. Het staat scholen die dit organiseren vrij om kinderen dan in een bestaande klas te integreren of aparte klassen voor nieuwkomers te creëren. In secundaire scholen worden taallessen gedurende één jaar georganiseerd. Na dat jaar worden leerlingen doorverwezen naar het algemeen onderwijs.

Taallessen voor volwassenen

Asielzoekers kunnen zich inschrijven voor taallessen naargelang hun opleidingsniveau en de beschikbare plaatsen in de taalonderwijsinstellingen. Dit wordt verplicht vanaf het moment waarop iemand erkend wordt als vluchteling of de subsidiaire beschermingsstatus kreeg. Wie door een CPAS/OCMW/ÖSHZ ondersteund wordt is verplicht regelmatig taallessen te volgen. Tenzij iemand een geldige reden kan voorleggen, wordt het niet bijwonen van taallessen gezien als een weigering om de eigen kansen op de arbeidsmarkt te vergroten. Dit kan leiden tot het stopzetten van de financiële ondersteuning.

Vluchtelingen die in Vlaanderen leven moeten Nederlands leren; wie in Wallonië woont, moet Frans leren. Wie in Brussel verblijft, heeft de vrije keuze tussen één van de twee talen.

Beroepsopleiding en diplomagelijkschakeling

Om de kansen van vluchtelingen op de arbeidsmarkt te maximaliseren staan er naast taallessen verschillende soorten opleiding ter beschikking. Voor jongeren onder de 25 die nog geen diploma behaalden, kan er een voortgezet studietraject georganiseerd worden in het kader van een geïndividualiseerd sociaal integratieproject, in overleg met het bevoegde CPAS/OCMW/ÖSHZ. Wie ouder is dan 25 vindt nog moeilijk toegang tot studies, vooral wanneer de persoon afhangt van een leefloon. Dan ligt de focus eerder op het zoeken naar een job of een korte opleiding uit het aanbod van verschillende diensten.

Vluchtelingen die houder zijn van een diploma uit het thuisland kunnen een aanvraag doen om dit te laten erkennen door het Ministerie voor Onderwijs. Die erkenning baseert zich op de duur van de opleiding, het aantal gevolgde uren, de inhoud van de opleiding, enz. Naast het originele diploma moet de aanvrager een hele reeks documenten voorleggen, zoals een gedetailleerde syllabus, lesinhouden, behaalde resultaten, enz. Veel aanvragers lopen op dit niveau vast, omdat het verzamelen van alle gevraagde documenten een helse opdracht is; vaak zijn deze vernietigd of verloren gegaan tijdens de vlucht. Na onderzoek van het hele dossier volgt of een weigering, of een gedeeltelijke of een volledige goedkeuring van de aanvraag. Hoewel er geen enkele garantie bestaat dat de gelijkwaardigheid goedgekeurd wordt, is het ten stelligste aangeraden deze steeds aan te vragen.

Sectie 5: Tewerkstelling

Er is geen specifieke overheidsdienst die vluchtelingen of personen met een subsidiaire beschermingsstatus helpt werk te vinden. Wel hebben zij toegang tot alle algemene tewerkstellingsdiensten in België. Daarnaast focussen enkele ngo's en vzw's die vreemdelingen ondersteunen op vlak van gezondheid, kinderen, huisvesting, enz. ook op de begeleiding naar werk.

In België mogen zowel vluchtelingen als personen met een subsidiaire beschermingsstatus werken. Laatstgenoemden moeten wel -gezien hun tijdelijke verblijfsstatuut- over een geldige werkvergunning beschikken.

Diensten

De eerste stap op de arbeidsmarkt is een inschrijving als werkzoekende bij VDAB, Forem of ADG⁵. Dit zijn de regionale openbare diensten die vraag en aanbod op de arbeidsmarkt met elkaar in balans moeten brengen. Zij hebben de taak om werkzoekenden te ondersteunen en voor hen te bemiddelen in de zoektocht naar werk. Om werkzoekenden te helpen hun competenties en vaardigheden te vergroten, organiseren zij verschillende trainingssessies, zoals het schrijven van een goede sollicitatiebrief, succesvol solliciteren, zich correct voorstellen of hoe te zoeken naar het geschikte werk. Veel beroepsopleidingen worden georganiseerd in partnerschap met gespecialiseerde scholen of bedrijven. Deze zijn meestal van korte duur en focussen prioritair op het opdoen van werkervaring, vaak in combinatie met een stageplaats of een leercontract in een bedrijf.

Naast bovenstaande diensten bestaan er talrijke private tewerkstellingsbureaus. Iedereen kan zich daar inschrijven als werkzoekende, ook vluchtelingen en personen met een subsidiaire bescherming. Zij focussen vooral op de lokale markt en zoeken in opdracht van verschillende firma's naar geschikte kandidaten die het beste passen bij een bepaald functieprofiel.

Artikel 60

Veel vluchtelingen en subsidiair beschermde personen komen op de arbeidsmarkt terecht via Artikel 60 § 7 van de Organieke Wet van 8 juli 1976 op de openbare centra voor maatschappelijk welzijn (OCMW). Tewerkstelling volgens dit artikel is een vorm van sociale hulpverlening waarbij het CPAS/OCMW/ÖSHZ voorziet in werk voor leefloners, een groep die zelf moeilijk toegang vindt tot de reguliere arbeidsmarkt. De leeftijd van de kandidaat bepaalt de maximum duur van het contract, die varieert van 1 tot 1,5 jaar. Ongeacht of de persoon intern bij een CPAS/OCMW/ÖSHZ-dienst of bij een andere partnerorganisatie wordt tewerkgesteld, blijft de eerste de wettelijke werkgever. Tijdens de duur van de tewerkstelling betaalt het CPAS/OCMW/ÖSHZ geen werkgeversbijdragen en krijgt zij staatssteun vanuit de federale overheid.

---

⁵ **VDAB** (Vlaamse Dienst voor Arbeidsbemiddeling en Beroepsopleiding), **ADG** (Arbeitsamt der Deutschsprachigen Gemeinschaft) in Duitstalig België en **Forem** in Franstalig België

Sectie 6: Trainingsprogramma's voor Professionele Begeleiders van Vluchtelingen

Begeleiders van vluchtelingen zijn niet onderworpen aan verplichte opleidingen. Naargelang de sector waarin ze werken, kunnen zij bijkomende opleidingen volgen. De meeste opleidingen richten zich op verblijfsvergunningen, procedures, vreemdelingenrecht, familiehereniging, cultuursensitieve zorg, familie en religie, vluchtelingen en trauma, integratie, enz.

Sectie 7: Aanbevelingen

Huisvesting

1. Een methodologie ontwikkelen om de huidige discriminatie op basis van financiële solvabiliteit te omzeilen. Mogelijke pistes hierbij zijn een gecentraliseerde huur- of huurwaarborgleendienst of een garantiefonds, met in acht name van duidelijke kaders, procedures en afspraken voor mogelijke begunstigden.

Welzijn

2. Hoewel België over psychologische bijstand en specifieke counseling beschikt, blijven er een groot aantal uitdagingen. Gezien het grote aantal aanvragen zijn er lange wachtlijsten en te lange wachttijden. Er is nood aan regelmatige en continue therapeutische zorg en meer toegang tot gespecialiseerde en gediversifieerde diensten.

Educatie

3. Het erkenningsproces voor diploma's van vluchtelingen is nog steeds niet geharmoniseerd op nationaal vlak; kosten en voorwaarden verschillen van regio tot regio. Hoewel de Belgische Staat de urgentie en het nut ervan inziet, willen we er hier graag nog eens op wijzen dat het de hoogste tijd is om dit proces te stroomlijnen.

Tewerkstelling

4. Om in een vroeg stadium de vaardigheden van vluchtelingen te identificeren moet er worden op toegezien dat tewerkstellingsagentschappen nauw samenwerken met het middenveld,
5. Promotie van on-the-job training om kennisoverdracht en inzicht in werkgerelateerde en culturele normen, praktijken en gewoontes te bevorderen en migranten toelaten om deel te nemen aan vrijwilligerswerk of socio-culturele uitwisselingen.

Bibliografie

CGVS, Asiel Statistieken 2015

CGVS, jaarlijks report 2015

<http://www.cgrs.be/en>

http://www.belgium.be/en/family/social_security_in_belgium

<https://www.mi-is.be/nl/equivalent-leefloon>

<http://fedasil.be/en>

<http://www.allrights.be/nl/hoe-wordt-je-belg>

<http://www.vlaanderen.be/nl/onderwijs-en-wetenschap/onderwijsaanbod/onthaalonderwijs-voor-anderstalige-kinderen-okan>

<https://www.socialsecurity.be/citizen/nl/>

<http://www.wallonie.be/fr/actualites/parcours-dintegration-obligatoire-le-projet-part-au-parlement-wallon>

HOOFDSTUK 3

DUITSLAND

Sectie 1: Statistieken

Deze studie focust op vragen rond educatie, beroepsopleiding en tewerkstelling voor vluchtelingen en asielzoekers in Duitsland. Het is immers bewezen dat die aspecten van cruciaal belang zijn wanneer men spreekt over algemene en individuele participatie, of meer bepaald de integratie van migranten in de ontvangende gemeenschap van het gastland. Toch blijft de integratie van vluchtelingen en asielzoekers in het Europese educatie- en tewerkstellingssysteem een enorme uitdaging voor de meeste Europese landen. Ondanks vooropgestelde doelstellingen van de Europese lidstaten die ook aan vluchtelingen en asielzoekers humanistische idealen zoals mensenrechten en democratische principes toekennen, is deze groep in ontvangende lidstaten nog altijd het slachtoffer van herhaalde discriminerende praktijken (Seukwa, 2013, p 7). Onderzoek toont aan dat, gezien de algemene kwetsbaarheid en levensomstandigheden, het tewerkstellings- en educatief parcours van vluchtelingen en asielzoekers in Duitsland onder zorgwekkend ongunstige omstandigheden verloopt (Gag/Voges, 2014, Schroeder/Seukwa, 2007). De financiële situatie, de residentiële status of andere legale aspecten verbonden aan hun statuut, de stabiliteit van hun sociale relaties, de maatschappelijke vaardigheden, huisvesting, recreatieve bezigheden en gezondheidstoestand, zijn even zo veel elementen en dimensies die mee de impact en het succes van ondersteunende educatieve programma's bepalen. Dit toont duidelijk aan hoe enorm complex de realisatie van succesvolle integratie voor deze doelgroep is. Sinds meer dan tien jaar ontwikkelt en implementeert passage GmbH methodes en strategieën om de specifieke kwetsbaarheid en obstakels waar vluchtelingen en asielzoekers in Hamburg mee geconfronteerd worden in hun integratieproces, efficiënt aan te pakken. Dit gebeurt meer bepaald via deelsystemen in educatie, beroepsopleiding en werkgelegenheid. Het netwerk van heterogene, maar complementaire partners en actoren bleek hierbij een waardevolle troef om innovatieve oplossingen te genereren die succesvol complexe, gevarieerde en specifieke uitdagingen aanpakken van vluchtelingen en asielzoekers tijdens hun integratieproces.

Die kennis en brede praktische ervaring wordt gedeeld, wat ons toelaat te focussen op de Duitse expertise inzake educatie, beroepsopleiding en tewerkstelling en dit rapport te staven met evaluaties, documenten en beschikbare publicaties als empirische basis voor de praktijk. Daarnaast put dit rapport uit empirische bronnen zoals probleemgerichte face to face interviews met 15 vluchtelingen en asielzoekers die deelnamen aan het educatieve project en de VET-voorzieningen van het lopende netwerkproject “FLUCHTort Hamburg 5.0” [Safe Haven Hamburg].⁶ Het bevat zowel data over hun transnationale biografieën, competenties en kwalificaties als over de manier waarop deze competenties al dan niet worden gebruikt in de educatieve processen en de VET Programs in Duitsland. Daarnaast werd gepeild naar hun individuele verwachtingen op vlak van integratie en naar hun toekomstperspectieven.

---

⁶ We willen hier graag onze dank betuigen aan Guido Cremerius, Eva-Maria Meier en Jana Röger voor hun hulp bij de dataverzameling en interviews met de vluchtelingen en asielzoekers.

Op die manier onderzochten we welke educatieve en VET-uitdagingen en/of -successen begunstigen zelf vooropstellen, vanuit hun eigen perspectief in het integratieproces als vluchteling en asielzoeker.

Als bijkomende, waardevolle bron van informatie over de levensomstandigheden en de impact van programma's voor vluchtelingen en asielzoekers in Hamburg, bekeken we ook de samenwerking met de brede waaier aan stakeholders. Dit netwerk omvat verschillende actoren in een strategisch partneriaat, waaronder agentschappen voor werkgelegenheid, pertinente stedelijke autoriteiten, vormingsinstituten en ngo's (zie bijgevoegde lijst met deelnemende organismen).

Duitsland heeft een lange immigratietraditie, getuige de huidige, gevarieerde samenstelling van de bevolking: iets meer dan 17 miljoen personen - zowat één vijfde van de totale bevolking- heeft een migratieachtergrond⁷ (data van 2015). Meer dan de helft van hen bezit de Duitse nationaliteit (Die Beauftragte, 2016, p. 14). Recent werd Duitsland opnieuw toonaangevend op vlak van asielaanvragen, met 202,834 aanvragen in 2014 en 476,649 in 2015. Ongeveer 29% van alle asielaanvragen in 2015 betrof jongeren en jongvolwassenen (16-tot-25 jaar oud) (BAMF, 2016). In het jaar 2015 kreeg Duitsland in totaal 890,000 asielaanvragen (Die Beauftragte, 2016, p. 1).

Sinds augustus 2016 leven er in Hamburg meer dan 50,000 personen die in Duitsland aankwamen als vluchteling. Zij beschikken over een verblijfsvergunning op basis van internationale bescherming, om humanitaire of politieke redenen, of zijn in het bezit van een tijdelijke verblijfsvergunning. Iets minder dan de helft van hen bevindt zich nog in het proces van de asielaanvraag en heeft een zogeheten "Duldungs-", m.a.w. "getolereerde" status, wat neerkomt op een uitgestelde uitwijzing. (zie 2. Sociaal).

Op federaal niveau is de groep vluchtelingen uit Syrië het grootst. In Hamburg zag de top vijf met landen van herkomst er uit als volgt:

Land van oorsprong	Aantal personen
Afghanistan	15,300
Syria	9,071
Iran	4,040
Iraq	3,302
Eritrea	1,583

Bron: Centraal Vreemdelingenregister, status 31/08/2016

Analyse (uit 2015) van het totale aantal vluchtelingen dat in Hamburg leeft, geeft aan dat de meerderheid bestaat uit mannen (bijna 65%) en dat 25% van hen zijn minderjarig (Bürgerschaft, 2016). Er zijn geen data beschikbaar over tewerkstellings- of werkloosheidscijfers, omdat enkel een fractie van de vluchtelingen die in Hamburg (en in Duitsland als geheel) woont, in het werkgelegenheidssysteem geregistreerd staat.

⁷ De definitie van het Federale Bureau voor Statistiek voor migratieachtergrond is "een persoon die niet geboren is op het grondgebied dat vandaag de Federale Duitse Republiek uitmaakt, een persoon die in 1950 of later naar Duitsland emigreerde, of personen zonder de Duitse nationaliteit, die niet werden genaturaliseerd". Daarenboven kent men Duitsers waarvan één of beide ouders in één of meerdere van voorgaande categorieën vallen, ook een immigratieachtergrond toe.

Een specifiek kwetsbare groep is die van de niet-begeleide minderjarige vluchtelingen. Uit data blijkt een constante stijging van hun aantal sinds 2008. Tegelijk tonen de cijfers aan dat niet-begeleide kinderen en jongeren vooral naar de grote steden trekken (cf. Espenhorst & Kemper, 2015). In 2015 werden in Hamburg 6,808 personen geregistreerd die verklaarden minderjarig te zijn. Na leeftijdscontroles ontfermden de Jeugddiensten zich over 2,574 onder hen. Dit betekende een stijging van 294% jaar na jaar en de zorg voor meer dan 1,000 kind-vluchtelingen, zonder dat daar aangepaste voorzieningen voor aanwezig waren. (Landesbetrieb Erziehung und Beratung, 2016). In 2016 kwamen de meesten onder hen uit Afghanistan (33%) en uit Oost-Afrika, vooral Somalië en Eritrea (31%).

Sectie 2: Sociale Programma's

Opvang in Duitsland

Het Duitse "Asylverfahrensgesetz" [Asielwetgeving] voorziet erin dat asielzoekers toegang krijgen tot de verschillende 'Länder' van het grondgebied op basis van specifieke criteria. Elk Land moet een zeker aantal asielzoekers opvangen in functie van haar bevolkingsaantal ('Königstein quota'). Voor Hamburg betekenen deze quota 2.5% (in 2016). Het Duitse "Asylverfahrensgesetz" [Asielwetgeving] houdt tevens in dat asielzoekers in een verantwoordelijk opvangcentrum moeten worden opgevangen gedurende 6 weken, maar niet langer dan 3 maanden. Voor elke persoon die asiel aanvraagt bestaat de eerste stap erin dat er via het "EASY" system⁸ gekeken wordt welk opvangcentrum verantwoordelijk is voor hem of haar. Het "Bundesamt für Migration und Flüchtlinge" [Federale Dienst voor Migratie en vluchtelingen] is verantwoordelijk voor de opvolging van de asielprocedures.

Vluchtelingen hebben verblijfsrecht zolang hun asielprocedure loopt. Wanneer zij ontvankelijk zijn voor erkenning van asiel (Art. 16 GG, Basic Law) en bij erkenning van de vluchtelingenstatus krijgen zij een vluchtelingenpaspoort voor maximum drie jaar. Heel wat mensen die in Duitsland asiel aanvragen worden niet erkend. Zonder erkenning worden zij verzocht het land opnieuw te verlaten. Velen krijgen dan een '*getolereerde*' status (een voorlopige verblijfsvergunning die kan worden herzien), omdat deportatie onmogelijk is wegens humanitaire redenen. Deze '*Duldung*' [tolerantie] geeft hen echter geen recht op verblijf en is slechts een tijdelijke opheffing van uitwijzing voor personen die het land niet kunnen verlaten. In 2006 betrof dit 200,000 personen die gedurende meerdere jaren een dergelijke status hadden. Die restrictieve overheidspraktijk zorgt ervoor dat mensen ettelijke jaren in die status blijven zitten zonder enig perspectief op integratie.

Huisvesting in Hamburg

Sinds de zomer van 2016 beschikt het district Hamburg over een totaal van ongeveer 38,000 beschikbare plaatsen in overheidsstructuren. Dit zijn eerstelijns opvangcentra en instellingen voor de 2° fase, die voornamelijk in handen zijn van sociale dienstverleningsorganisaties in de stad Hamburg, in de vorm van wooncontainers, paviljoendorpen, modulaire gebouwen of complete huisvestingsunits.⁹ Tot voor kort waren vele vluchtelingen nog in tenten ondergebracht, als alternatief onderkomen (DIY centres), omdat er in dit zeer dichtbevolkte gebied onmogelijk de nodige capaciteit kon worden voorzien op zo

⁸ Een asielzoeker wordt toegewezen aan een bepaald centrum voor de eerste opvang. Deze toewijzing gebeurt op basis van een aantal criteria, die worden bepaald door het "EASY" systeem. Het EASY systeem is een IT applicatie voor de eerste verdeling van asielzoekers in de Laender.

⁹ Zie Freie und Hansestadt Hamburg (2016); <http://www.hamburg.de/fluechtlinge-unterbringung-standorte/>

korte tijd. De nodige accommodatie en het sociaal management om vluchtelingen in de eerste fase te adviseren en te oriënteren, zijn voorzien.

De uitzonderlijke situatie van niet-begeleide minderjarige vluchtelingen in Hamburg

Wanneer zij in een ander land bescherming zoeken is er voor niet-begeleide minderjarige vluchtelingen nood aan maatregelen die zijn aangepast aan hun leeftijd en hun psychosociale situatie. Zij moeten echter een leeftijdsonderzoek ondergaan wanneer zij in Duitsland aankomen. Wanneer een minderjarige vluchteling in Hamburg aankomt, moet deze ofwel direct worden aangemeld bij het verantwoordelijk Centraal Asielagentschap, of direct bij de Jeugddienst. Onder het “Kinder- und Jugendhilfegesetz (KJHG /Kind- en Jeugdwetgeving) is de Jeugddienst [Youth Service] verplicht om alle minderjarige vluchtelingen onder haar hoede te nemen. Het Hof voor Familiezaken wordt dan onmiddellijk geïnformeerd en er wordt een legale voogd aangesteld (Gag, 2013).

Sectie 3: Gezondheidsprogramma's

Gedurende de eerste 15 maanden van hun verblijf in Duitsland zijn vluchtelingen en asielzoekers onderworpen aan de voorwaarden van de Asielprocedure, het Verblijfsrecht en de Asielzoekerswetgeving, met aanzienlijke beperkingen voor hun rechten en zelfbeschikkingsrecht. Die beperkingen bevinden zich meer bepaald op vlak van de voorwaarden rond de initiële opvang, huisvesting, verplichte woonplaats, uitsluiting van het recht op werk, sociale dienstverlening en medische voorzieningen. Gedurende deze periode hebben vluchtelingen uitsluitend recht op terugbetaling van kosten voor essentiële medische behandelingen voor “acute ziektes en pijn” (Kleefeld, Wolff & de Carlo, 2016). Dit omvat ook voorzieningen voor zwangerschap en andere preventieve maatregelen. De overige medische zorg en medicijnen worden enkel op vrijwillige basis verstrekt, afhankelijk van de mogelijkheden en de politiek van de betrokken sociale dienst. Het wettelijk kader voor de gezondheidszorgvoorzieningen en het verstrekken van medische kaarten werden in 2015 door de Federale Overheid vastgelegd, maar om de bureaucratie te beperken wordt het aan elk individueel Land in Duitsland overgelaten om deze al dan niet in te voeren en toegang te geven tot deze diensten. De Stad Hamburg introduceerde in 2012 de Medische Kaart die asielzoekers toegang geeft tot de officiële ziekenfondsen zodra zij aankomen in Duitsland.

Psychotherapeutische behandelingen die voor sommige vluchtelingen essentieel zijn vanwege de doorstane ervaringen op hun vlucht, zijn meestal niet gedekt door deze kaart, omdat zij ten onrechte gezien worden als niet-dringende medische hulp. Dit betekent dat talrijke geestelijke aandoeningen en post-traumatische symptomen niet worden behandeld. Tegelijk is er een algemeen tekort aan gespecialiseerde professionals om de therapeutische consulten en de opvolging te verstrekken in de taal van de vluchtelingen.

Sectie 4: Educatieve programma's en beroepsopleidingen– Tewerkstelling

Tot 10 jaar geleden waren vluchtelingen zonder vast verblijfsrecht niet opgenomen in de overheidsprogramma's voor beroepsopleiding en taallessen, noch in tewerkstellingsprogramma's. Gedurende tientallen jaren werd het Duitse beleid voor asielzoekers en vluchtelingen vooral gekenmerkt door een aanzienlijke mate van uitsluiting. Dit bereikte zijn hoogtepunt in de jaren '90, wanneer de instroom van vluchtelingen in Duitsland nog groter was dan vandaag.

Door dit restrictieve legale kader kregen asielzoekers en vluchtelingen gedurende vele jaren geen toegang tot educatie, opleiding of de arbeidsmarkt. De focus ligt hier vandaag dan ook op die subgroep van niet officieel als vluchteling erkende personen, zoals asielzoekers, getolereerde personen en personen met een verblijfsrecht op basis van humanitaire redenen.

Vooraf wie nog in de procedure van de asielaanvraag zit en wie een 'getolereerde' status heeft ziet zich uitgesloten van de sociale voorzieningen binnen het wettelijk Duits kader en is op meerdere vlakken onderworpen aan discriminatie.

Tegelijk kwam er recent groeiende steun vanuit de bevolking, vanwege de plotse, massale instroom aan vluchtelingen. Gedurende de afgelopen 15 jaar is er een langzaam proces op gang gekomen dat binnen de overheid voor een verschuiving zorgde in het paradigma, waardoor er tegelijk meer respect kwam voor deelname van deze groep mensen aan educatieve- en werkgelegenheidszaken én er een opmerkelijke mentaliteitsverandering plaatsvond onder de burgerbevolking en in het wetgevend klimaat meer algemeen.

Doelgroepgerichte programma's en methodes van aanpak.

De implementatie van innovatieve promotie-instrumenten zorgde voor opmerkelijke impulsen in aanpak en beleid. Een belangrijke ontwikkeling kwam tot stand dankzij het EQUAL initiatief van de Europese Gemeenschap, dat voor het eerst in Duitsland gelanceerd werd met een reeks specifieke maatregelen voor vluchtelingen, asielzoekers en getolereerde personen rond educatie en tewerkstelling in scholen en beroepsopleidingen (2002-2007). In Hamburg werd ook pionierswerk verricht via de opstart en ondersteuning van brede netwerken (ontwikkelingspartnerschappen). Als opvolger van het GI EQUAL-programma startte het Federale Ministerie voor Werk en Sociale Zaken in 2008 met het "ESF - Federale recht-op-residentie programma" en de ESF Federal Integration Guideline, met als prioritair programma de "Integratie van Asielzoekers en Vluchtelingen (IvAF)" dat loopt van 2015 tot 2019. Het huidige programma richt zich op de integratie op de arbeidsmarkt, training en de heropstart van school of educatie voor jonge en volwassen vluchtelingen en asielzoekers. Op dit moment lopen er 41 netwerkprojecten met een totaal aan ongeveer 300 goedgekeurde individuele sub-projecten.

Sindsdien opereert FLUCHTort Hamburg [SAFE HAVEN Hamburg] als een coöperatieve vereniging, samen met een aantal organisaties die praktijklessen bieden bij beroepsopleidingen of verdergezette opleidingen voor vluchtelingen, samen met de strategische partners van de overheid, de werkgelegenheidsagentschappen en private bedrijven. Dit netwerk fungeert als subsysteem op het breukveld van niet-formele programma's uit het reguliere beroepsopleidingssysteem en de specifieke beroepsopleiding voor vluchtelingen in Hamburg. Zo ontstond er een netwerk van vluchtelingenorganisaties, trainingsorganismen en schoolinstellingen enerzijds en private ondernemingen, tewerkstellingsorganismen en overheidsinstellingen anderzijds; samen implementeren zij op succesvolle wijze geïntegreerde en aangepaste acties, die gebaseerd zijn op de

levensomstandigheden van de vluchtelingen. Dit net- en samenwerken binnen het bestaande systeem bouwt onderlinge bruggen, verwijdert obstakels en zorgt voor een vlottere overgang van counseling naar (voorbereidende) beroepsopleiding en training. De sub-projecten leiden naar begeleiding, taallessen, beroepsopleiding, stages en tewerkstelling, zowel binnen de projecten voor beroepsopleiding als op de arbeidsmarkt en bevorderen kwalitatieve begeleiding, bewustwording en onderlinge samenwerking tussen de betrokken stakeholders en de wereld der ondernemingen.

Dit systeem wordt ondersteund door nieuwe vormen van samenwerking die obstakels omzetten in nieuwe impulsen die leiden tot een gedifferentieerde aanpak bij overheid en administratie, met directe toegang tot de doelgroep, voor wie certificering en training op die manier toegankelijker worden.

Een schoolvoorbeeld voor het beleid binnen het reguliere systeem

- Taallessen: “Integratiecursus” – Asielzoekers en andere groepen van personen die goede vooruitzichten hebben op een regulier verblijf, kunnen toegang krijgen tot een integratiecursus, indien er plaatsen beschikbaar zijn (vanaf januari 2017- Integration Act [Integrationsgesetz]. Op nationaal vlak zijn er tevens programma’s beschikbaar voor beroepstaalopleiding voor migranten en asielzoekers, gericht op het specifieke taaljargon dat wordt gebruikt op de werkvloer.
- Advies, training en plaatsing door job centers: er bestaan speciale maatregelen en cursussen voor asielzoekers (enkel voor wie redelijke kansen op regulier verblijf heeft) om deze sneller te integreren op de arbeidsmarkt.
- Transitieprogramma’s voor instromers (16-18 jaar oud) die onderworpen zijn aan de schoolplicht in Hamburg¹⁰: Voor hen zijn er speciale cursussen voorzien in de scholen voor beroepsopleiding die zich richten op migranten en asielzoekers die het Duits niet als moedertaal hebben. Voor een voltijdse deelnemer loopt dit over twee jaar.

Verborgene schatten – een benadering op basis van de beschikbare middelen en kwalificaties

Een andere grote uitdaging die het netwerksysteem in Hamburg opnam op vlak van de integratie van vluchtelingen en asielzoekers rond educatie, VET en tewerkstelling, bestond in de aanpak van de nadelen die de contextuele verandering van de migratiesituatie met zich meebracht. Die contextuele verscheidenheid is verbonden aan individuele naties en wordt inhoudelijk gestructureerd naargelang de normen en waarden inzake educatie en VET-voorzieningen in die staten. Kwalificaties en vaardigheden zijn dan vaak enkel geldig in een bepaalde plaats en context. Die veranderde context brengt de kwalificaties en competenties die vluchtelingen reeds bezaten voor hun vlucht ernstig in gevaar. Met andere woorden, deze uitdaging ligt vooral in de benadering van de al beschikbare capaciteiten en basiscompetenties die vluchtelingen initieel met zich meebrengen, zodat deze niet enkel erkend worden maar ook effectief worden gebruikt. Als basisargument voor deze aanpak verwijzen we onder meer naar de vele empirische studies die jarenlang werden uitgevoerd en die aantonen dat asielzoekers beschikken over een breed gamma aan vaardigheden en competenties die zij verwierven in formele, informele en niet-formele educatieve sectoren. Die competenties kregen tegelijk vorm in de uiteenlopende primaire, soms secundaire sociale- en educatieve processen in hun verscheidene landen van oorsprong en context,

---

¹⁰ Hamburg is een federale staat. Het educatief beleid van de 16 staten is onafhankelijk, waardoor er tussen de verschillende staten uiteenlopende concepten bestaan rond de educatie van jonge vluchtelingen.

maar ook via hun transnationale achtergrond en vluchtervaringen. (cf. Seukwa, 2006, Schroeder & Seukwa, 2007, Niedrig & Seukwa, 2010).

Systematisch rekening houden met deze individuele mogelijkheden en competenties vormt dan ook de theoretische basis voor elke resultaatsanalyse van projecten en programma's voor educatie, sociale pedagogie, sociaal werk of toeleiding naar werk, die er op gericht zijn om de individuele impact van het totaal aan structurele hindernissen waar vluchtelingen mee te maken krijgen, te verminderen. Dit moet er onder meer toe bijdragen dat het niveau van vluchtelingen niet langer ondergewaardeerd wordt in de formele en informele educatie- en VET-systemen van de ontvangende Europese landen, wat nog te vaak gebeurt omdat hun kwalificaties en competenties verkeerd worden ingeschat en zij onnodig lange periodes worden onderworpen aan de educatiesystemen. De voordelen van het erkennen van alle aanwezige mogelijkheden, zoals kwalificaties en competenties die zij opbouwden in het land van herkomst, op hun vlucht of in integratie-gelinkte arbeidssituaties, spreken voor zich. De transnationale vluchtervaring onder sterk ongunstige omstandigheden kan dan gezien worden als biografisch gegeven en een bron van informatie over de veerkracht en weerstand die nodig zijn om het hoofd te bieden aan uitdagingen die zich in de huidige context dagelijks aan vluchtelingen manifesteren. Daarenboven kan de kapitalisatie van al die leerervaringen voor een beter inzicht en een adequatere permanente vorming zorgen voor deze doelgroep, doorheen het volledige integratieproces en ondanks biografische onderbrekingen en pauzes die gelinkt zijn aan de vlucht.

Via netwerken gebruik maken van het bestaande potentieel van vluchtelingen

Hierna wordt uiteengezet hoe deze benadering op basis van het bestaande potentieel in het Hamburgs netwerk wordt toegepast, via getuigenissen van vluchtelingen en asielzoekers die wij interviewden in het kader van dit rapport.

De 15 personen die we interviewden zijn tussen 30 en 35 jaar oud, waaronder 3 vrouwen. Zij zijn afkomstig uit Eritrea, Iran, Irak, Syrië, Afghanistan, Guinée en Mali. Naast hun moederta(a)l(en), spreken velen onder hen ook de taal van één of meerdere transitlanden; sommigen verbleven er gedurende jaren en in een aantal gevallen liepen ze er ook school of deden er werkervaring op. Sommigen arriveerden pas enkele jaren geleden in Duitsland en 2 personen zijn al meer dan 30 jaar resident en kwamen naar Duitsland zonder familie, als niet-begeleide minderjarige vluchtelingen.

In de interviews kwam naar voor dat toegang tot Duitse taallessen tegelijk afhankelijk is van het land van oorsprong en van de vooruitzichten op het recht op verblijf (de verschillende verblijfsstatuten). Enkel vluchtelingen uit Iran, Irak, Eritrea, Syrië en Somalië kennen een hoge erkenningsgraad (meer dan 50%) die hen in staat stelt om intensieve integratiecursussen te volgen van 900 uren. Onder bepaalde voorwaarden kunnen alle anderen het 300-uren programma van de stad Hamburg volgen¹¹, maar dat programma is onvoldoende uitgebreid om daarna toegang te krijgen tot de arbeidsmarkt.

“300 uren les was niet zo goed en er was geen verdere mogelijkheid om les te volgen [...]. Er was een onderbreking van 6 maanden, dus ging ik naar de Centrale Bibliotheek en ik volg nog steeds Duitse les, georganiseerd door vrijwilligers” (Omar).¹²

---

¹¹ Provided that tolerated status is valid for 6 months.

¹² All names changed for anonymity.

De netwerken nemen de taak op zich om individuele oplossingen te zoeken voor vluchtelingen en de nodige ondersteuning te bieden waar dit kan, zodat zij zoveel mogelijk hun capaciteiten en vaardigheden verder kunnen uitbouwen en de weg openen voor de toekomst. Dit houdt in dat er procedures worden opgestart voor de erkenning van hun eerder verworven professionele kwalificaties. Zo ook bijvoorbeeld voor Abdulla uit Syrië, die naast een diploma in de farmacologie ook ervaring op dit domein kon aantonen, aangezien hij bijna drie jaar lang zijn eigen apotheek runde.

“Er wordt altijd maar gezegd ‘Je moet afwachten’, en daar word ik erg nerveus van! Ik wacht nu al 10 maand op een beslissing voor de erkenning. Bij het Jobcentrum was men erg tevreden over me, ik bracht zelf cursussen, een stage, een tijdelijk contract aan, waarop zij reageerden met ‘Dat is erg snel’. Het zijn erg lieve mensen maar erg nuttig zou ik ze niet durven te noemen. Mijn Duitse vrienden en ander mensen in het netwerk konden me op veel vlakken veel beter verder helpen” (Abdulla).

Na intensieve jobcounseling binnen het netwerkproject en een stageplaats bij een Hamburgse apotheek besloot Abdulla een vorming/opleiding te gaan volgen als Farmaceutisch/Technisch Assistent.

“Mijn farmacie in Syrië was zeer kleinschalig en ik had er geen administratief systeem. Hier is alles uitgebreider en technisch beter uitgerust. Ik moet nog veel leren, zoals de wettelijke bepalingen voor medische producten en de praktische uitvoering van het werk. Ik heb nu plannen om mijn training verder te zetten en indien ik geen erkenning krijg van mijn kwalificaties kan ik dan terugvallen op die training. [...]Ik volg nu al sinds 1 september training; bij de start stond ik op niveau B1. Ik vond het erg zwaar, maar dat gold ook voor mijn medeleerlingen, die hier geboren zijn. Het grootste probleem is de taal. Ik vind de school erg goed en er zijn veel farmaceutische bereidingen – toch is het erg intensief om tegelijk de training van twee jaar te doen en de counseling.”

De erkenning van kwalificaties uit het land van herkomst is zelden succesvol; de aanvrager kan vaak geen ondersteunende documenten voorleggen en/of deze in het land van herkomst opvragen, vanwege de politieke toestand. Volgende quote uit het transnationale levensverhaal van iemand met wie we een gesprek hadden over educatie en werk, illustreert hoe disruptief migratie kan zijn in een mensenleven:

“Ik studeerde landbouwwetenschappen in Eritrea en deed daar twee jaar aan onderzoek, vooraleer ik naar Israël emigreerde. Daar kon ik niet aan de slag in mijn beroep- het is een klein land met een dichte bevolking. Ik werkte er twee jaar lang in een magazijn, als order picker en twee jaar als hulp in een café. Ik slaagde voor het ingangsexamen aan de universiteit in Israël, maar had geen documenten. De ambassade kon me niet helpen omdat ik tegen het beleid gekant was en zij wilden geld, maar die soort steun kon ik de overheid niet geven. Daarom moest ik helemaal opnieuw beginnen –Duits tot aan het niveau C1 en dan naar de universiteit” (Zion).

Iemand die een jarenlange ervaring had als kleermaker en gevormd was in het ontwerpen en naaien van kledij in Teheran, slaagde er veel sneller in om zijn vaardigheden in Duitsland in de praktijk om te zetten en hernam zijn oude beroep binnen een relatief kleine periode. Nadat hij Duits leerde via officiële taallessen, gevolgd door een aantal vrijwilligersinitiatieven, slaagde hij er in om via het netwerk toegang te krijgen tot een beroepsopleidingstraject met een individuele carrièreplanning voor elke deelnemer. Op die manier kon hij na slechts drie maanden stage aan de slag bij een sociale startup (passage) die zijn talenten had opgepikt:

“vanaf de eerste proefdag ging alles erg vlot – Ik had in enkel 20 minuten een mooie tas gestikt en de kwaliteit zat goed. De baas zei dat het duidelijk was dat ik een heleboel ervaring had. Ik had geen

documenten – in Iran is het onmogelijk om als Afghaan aan papieren te komen. Er was dus helemaal niets waarmee ik een erkenning kon aanvragen. Maar ik kon al doende bewijzen dat ik het werk beheers. [...] Ik had m'n eigen onderneming als modeontwerper en tonnen ervaring; zelf begeleidde ik heel veel stagiair; ik vond het belangrijk hen het vak te leren. Op vlak van kwaliteit is er tussen Duitsland en Iran wel een verschil: die ligt hier hoger. Mijn baas is zeer tevreden, ik werk snel en naast het naaiwerk weet ik hoe de machines werken. Ik kan ook nog tekenen en dit alles aanleren aan andere personen met een leercontract. Ik heb veel ervaring op al die vlakken en zou graag zoals vroeger terug een eigen zaak hebben, maar niet meer op m'n eentje, eerder met meerdere mensen ” (Khalid).

Aan jonge vluchtelingen die geen nationaal paspoort kunnen voorleggen en die over een “zwakke” verblijfsstatus beschikken (“Duldung”) wordt algemeen gesproken de toegang tot educatie en training ontzegd, omdat ze geen werkvergunning hebben en ervan verdacht worden hun ware identiteit te verbergen. Tegelijk hebben zij te maken met de dreiging teruggestuurd te worden naar hun land van herkomst, vanwege hun “getolereerde” status. Zij hebben bijgevolg nood aan speciale ondersteuning om toegang te krijgen tot programma’s rond educatie en training en hun vooruitzichten verder te ontwikkelen eenmaal ze de school verlaten. Een jonge man die in Guinée op onregelmatige basis naar de middelbare school ging en gekwalificeerd en ervaren was als glaszetter, kwam helemaal alleen in Duitsland aan op zestienjarige leeftijd. Hij behaalde een certificaat van de middelbare school bij een beroepsopleiding in Hamburg. Maar de overgang van de school naar werken bleek erg moeilijk, omdat beroepsopleidingen in Duitsland onvoldoende voorbereid zijn op studenten die zoals hij in een erg moeilijke familiale situatie zitten en op de korte periode van twee jaar tijd - die voor veel studenten ontoereikend is - de Duitse taal onder de knie moeten krijgen. De jonge man kampt daarnaast ook met mentale problemen die voor bijkomende moeilijkheden zorgen in zijn levensomstandigheden. Dank zij het netwerk kon hij verschillende stages en opleidingen doorlopen en uiteindelijk kwam Farid tot een duidelijker en realistisch inzicht in de opleidingen en toekomstperspectieven die bij hem passen. Na een stage bij een automobielenonderneming en een opleiding in een restaurant, wil hij vandaag werk zoeken in de zorg en zijn er goede vooruitzichten op een stage in een zorginstelling. Met de hulp van het netwerk slaagde hij er in om over een erg lange periode zijn toekomstperspectieven te ontwikkelen, ondanks de zware omstandigheden en de constante dreiging om het land te moeten verlaten.

“Ik wou niet aan de slag als automonteur, ik wou proberen als timmerman aan de slag te gaan. Dat viel echter tegen en dus ging ik op zoek naar een bedrijf dicht bij de plaats waar ik woon en ik had geluk. Daarna wou ik kok worden, en het netwerk hielp me een opleiding en een stage te vinden. De opleiding daar was uiteindelijk geen echte training – ik hou van koken, maar niet van een hele dag in de keuken staan. Wat ik daar aantrof, was een job met onbetaalde overuren: werken van 14u00 tot 23u00 en continu extra uren moeten doen, constant op volle kracht en als je niet bij de beste bent moeten ze je niet. Leren en werken, dat zijn twee verschillende dingen. Daar was ik alleen maar aan het werken, ik kreeg er geen opleiding. En wat ik daar leerde kon ik niet gebruiken. Misschien heb ik geluk en kan ik hier blijven, of misschien keer ik terug naar mijn land en help ik daar anderen. Hier heb je veel meer kansen dan in Afrika. [...] Als ik hier iets heb geleerd, heb ik betere kansen in Guinée. Voor mij is het belangrijk dat er mensen zijn die achter me staan. Zij zeggen me dat ik er wel kom, dat ik het zelf kan. Dat te weten motiveert me.” (Farid).

Deze getuigenissen geven een beeld van de manier waarop het netwerk in Hamburg de vooraf opgedane competenties van vluchtelingen weer oppikt om deze te integreren in het proces van het Duitse VET- systeem en in de zoektocht naar werk op de arbeidsmarkt. Deze bijkomende troeven vormen een

welkome ondersteuning in het integratieproces van vluchtelingen met een onzekere verblijfsstatus en hun toch al moeilijke levensomstandigheden in Duitsland. Net vanwege die moeilijkheden is er een combinatie nodig van goed gecoördineerde en gesynchroniseerde sociale en pedagogische werkwijzen (bijvoorbeeld counseling en advies, training en mentoring, psychologische ondersteuning, enz.) om alle structurele hindernissen met succes aan te pakken en er voor te zorgen dat vluchtelingen niet worden uitgesloten en dat er gebruik gemaakt wordt van hun vaardigheden en competenties.

Nieuwe uitdagingen en hindernissen

Gezien het relatief hoge aantal vluchtelingen en asielzoekers die in Europa en meer bepaald in Duitsland aankwamen in 2015 en de enorme solidariteit onder de Duitse burgerbevolking voor die groep, vond er een aanzienlijke verschuiving plaats in het beleid van de Duitse overheid. Hierdoor werden enkele belangrijke wetgevende obstakels uit de weg geruimd om plaats te maken voor het toekennen van verblijfsvergunningen aan vluchtelingen.

Toch viel dit samen met enkele tegenslagen in de huidige beleidsontwikkelingen, gezien deze vooral gericht zijn op vluchtelingen ‘die een goede kans maken op een verblijfsvergunning’ en die bijgevolg kunnen aanspraak maken op nieuwe programma’s en financieringen. Wat betekent dit in de praktijk? De Federale Overheid stelde een lijst op met landen van herkomst die vluchtelingen een “goed perspectief” bieden op erkenning. Vandaag zijn dat Syrië, Iran, Irak, Eritrea en Somalië. Dit is specifiek van toepassing op programma’s die toegang geven tot het leren van de Duitse taal. Tegelijk werden een aantal derde landen bestempeld als ‘veilig land van herkomst’ (onder meer de Balkanstaten); vluchtelingen uit deze landen die in Duitsland aankomen, maken dan geen kans om deel te nemen aan taallessen of om een werkvergunning te verkrijgen, wat neerkomt op wachten op deportatie vanuit een terugkeercentrum.

In het licht van wat voorafgaat, dient gezegd dat het domein van de ‘integratie van vluchtelingen op de arbeidsmarkt en de deelname van vluchtelingen in beroepsopleidingen’ zich nog in een experimenteel stadium bevindt. Het is dan ook in die context dat het Hamburgs Netwerk opereert. Dit doet het vooral door vluchtelingen individueel te begeleiden naar toegang en actieve participatie in educatie en training, telkens met de nodige aandacht voor de verworven vaardigheden en competenties en de daaraan verbonden tewerkstellingsperspectieven. Daarbij wordt volop gebruik gemaakt van alle interne en externe kanalen die samen een systematische ondersteuningsketen vormen. Ondanks een toename in overheidsmiddelen ter ondersteuning, getuigen de educatieve loopbanen van de geïnterviewde personen van significante lacunes en problemen, ook binnen het agentschap voor werkgelegenheid.

Sectie 5: Training en programma's voor professionele begeleiders van vluchtelingen.

In de nasleep van de enorme toestroom aan vluchtelingen in 2015 kwam er een brede, solidaire respons op gang vanuit de hele bevolking, die klaar stond om hen te helpen om weer voet aan de grond te krijgen na aankomst in Duitsland. Zonder deze grote golf van solidariteit vanuit de regio's en de lokale gemeenschappen had men onmogelijk het hoofd kunnen bieden aan die massale instroom.

Hetzelfde geldt voor de stad Hamburg. Overal in de stad kwamen initiatieven op gang, het ene nog vindingrijker dan het andere, die vluchtelingen een "welkomstcultuur" boden. Verschillende groepen namen het op zich om de grote variëteit aan noden bij de vluchtelingen op te vangen en dit op een manier die de stad en haar sociale diensten nooit hadden kunnen evenaren. Groepen vrijwilligers deelden verzamelde giften en kledij uit, bogen zich over de specifieke noden van gezinnen met kinderen, zochten naar huisvesting, boden op alle vlakken counseling aan, organiseerden ludieke activiteiten, ondersteunden taallessen en organiseerden sociale ontmoetingen met de lokale bevolking. Hun activiteiten sloegen een belangrijke brug tussen de vluchtelingen en de inwoners van Hamburg en boden een compensatie voor de onaangepaste, van alle privacy ontdane en ontoereikende levensomstandigheden in de collectieve centra.

Verschillende actoren organiseren activiteiten voor vrijwilligers, ter bevordering van het engagement en de kwaliteit van hun dienstverlening. Dit zijn twee voorbeelden ervan:

Hamburg hilft ("Hamburg helpt"): Ter ondersteuning van de lokale netwerken beheert de Stad Hamburg een website met een stadsatlas, waarop alle initiatieven en organisaties terug te vinden zijn. Tegelijk kende zij overheidssteun toe voor de opstart en de uitvoering van een gecoördineerd programma voor sociale initiatieven in alle zeven districten van Hamburg; initiatieven die zich vaak vlak naast de opvangcentra voor vluchtelingen bevinden. Een groep van Hamburgse liefdadigheidsinstellingen stond in voor een gemeenschappelijk fonds om deze activiteiten financieel te ondersteunen, zonder al te veel bureaucratische rompslomp. Eén à tweemaal per jaar worden er informatieve evenementen gehouden met thematische workshops die vrijwilligers up-to-date houden over de actualiteit en wettelijke voorzieningen voor integratie van vluchtelingen. De netwerken worden aangestuurd via een uitwisselingssysteem dat tegelijk toelaat om informatie over de verschillende initiatieven te delen.

Flüchtlingslotsen ("Refugee Pilots"): Het 'Diakonisches Werk' coördineert het werk van vrijwillige vluchtelingengidsen. Deze worden vaak gerekruteerd via de kerkgemeenschappen. De vrijwilligers kunnen onder meer een on-the-job training volgen om de diensten, counseling en relevante autoriteiten te leren kennen. Ook inleidingen op het asiel- en sociaal recht behoren tot het aanbod, naast informatie over certificeringsprocessen en de toegang tot de arbeidsmarkt. Bijkomend richt dit programma zich op reflectieve uitwisselingsmomenten die vrijwilligers in staat stellen te zien waar en wanneer professionele counseling en interventies aan de orde zijn.

Sectie 6: Aanbevelingen

1. Discriminatie door ongelijke behandeling

In Hamburg en in heel Duitsland loopt op dit moment een debat rond betere toegang tot integratieprogramma's voor vluchtelingen uit bepaalde landen. In het verlengde van maatregelen rond landen die als "veilig" of "onveilig" bestempeld worden, ziet men daarbij twee sleutelfactoren: het land van herkomst en de vooruitzichten op het al dan niet verkrijgen van asiel. Volgende landen worden als onomstotelijk 'onveilig' beschouwd: Syrië, Irak, Iran, Somalië en Eritrea. Voor alle andere landen en meer bepaald de Balkanstaten geldt dat de levensomstandigheden er aanvaardbaar en veilig zijn. Een eerste probleem hierbij is, dat het individuele recht op asiel daarbij in gevaar komt. Ten tweede zorgt men ervoor dat migranten uit die landen geen enkel recht hebben op integratie-maatregelen en "produceert" men zo een groep met geïsoleerde migranten die worden uitgesloten, aangewezen zijn op overheidssteun omdat er geen deportatie mogelijk is, niet aan bod komen op de arbeidsmarkt en in sommige gevallen als crimineel worden beschouwd.

Om de negatieve effecten hiervan te vermijden is het noodzakelijk dat integratieprogramma's opengesteld worden voor alle asielzoekers, ongeacht hun land van herkomst. Dit zou niet enkel de sociale en systemische integratie van alle asielzoekers ten goede komen, maar ook de uitgaven voor welzijn én de sociale vrede. Het is immers onomstotelijk bewezen dat de prijs die de ontvangstlanden betalen voor niet-integratie onaanvaardbaar hoog is.

2. Jonge vluchtelingen en asielzoekers – De transitie van School naar beroepsopleiding

Duitsland is een federale staat. Elk van de 16 staten (Länder) heeft een autonoom educatiebeleid, wat er voor zorgt dat in verschillende staten verschillende regels gelden voor de educatie van jonge vluchtelingen. Dit bemoeilijkt de toegang tot het Duitse educatieve systeem voor wie op jeugdige leeftijd in Duitsland aankomt. In Hamburg en in de meeste federale staten is toegang tot de verplichte schoolplicht en (beroeps-) opleiding enkel geldig tot de leeftijd van 18. Dit betekent dat jonge vluchtelingen die de leeftijd van 18 bereiken vooraleer ze aankomen in Duitsland, geen toegang meer krijgen tot het Hamburgs schoolsysteem om het middelbare school-certificaat te behalen dat in regel nodig is om in een verder traject voor beroepsopleiding te stappen.

Aangezien jonge vluchtelingen niet altijd in staat zijn om hun basisschool, die vaak onderbroken wordt door periodes zonder scholing vanwege het migratieparcours, af te maken, zou de schoolplicht minstens moeten opgetrokken worden tot de leeftijd van 25 jaar, zodat ook zij de kans krijgen om een diploma te behalen.

3. Vluchtelingen en asielzoekers met speciale noden

Tot op vandaag zijn er in Duitsland erg weinig studies over de levensomstandigheden van migranten en asielzoekers met een handicap. Tegelijk meldt het Participation Report dat 2.5 miljoen mensen met een migratieachtergrond kampen met een handicap. De eerste case studies binnen het FLUCHTort Hamburg-netwerk toonden aan dat er bij de interactie tussen handicap en verblijfsrecht aanzienlijke sociale exclusie plaats vindt (Gag & Schroeder 2015, Weiser 2016). Deze bevindingen worden bevestigd in een juridisch expertenrapport dat in Hamburg werd uitgebracht en waarin gedetailleerde overzichten staan van de wettelijke aanspraak- en uitsluitingsmechanismes (Weiser 2016).

Daarenboven vindt de ondersteuning plaats in twee gescheiden zorgstructuren die beide niet beschikken over de nodige kennis en inzicht in de levensomstandigheden en legale situaties van hun cliënten.

Deze onderwerpen (toegang tot diensten) moeten meer in detail onderzocht worden en er moet een betere samenwerking komen tussen de verschillende diensten voor personen met een handicap en diensten die werken voor migranten/vluchtelingen, zodat de toegang tot educatie en de arbeidsmarkt voor vluchtelingen met een handicap wordt vergroot.

4. Het Europees perspectief

Er zouden synergie-effecten kunnen bekomen worden in een combinatie van ondersteunende maatregelen uit de VET-systemen met de brede waaier aan programma's voor armoedebestrijding in de regio's. Meer specifiek in de economisch zwakkere Länder zou dit betekenen dat zelfs beperkt beschikbare budgetten kunnen bijdragen aan de succesvolle integratie van vluchtelingen en asielzoekers. Dit kan echter nooit het onevenwicht in de opvang van vluchtelingen tenietdoen, dat immers een gevolg is van het 'gesloten-deur' beleid van de EU tegenover de instroom van vluchtelingen en waar sommige Länder vanwege hun geografische ligging in grotere mate mee te maken krijgen.

Het is aangewezen het structurele onevenwicht in de Europese lidstaten en op de arbeidsmarkten aan te pakken via een "faire" harmonisatiestrategie, zodat vluchtelingen en asielzoekers volop hun potentieel kunnen ontwikkelen en deel kunnen nemen aan alle educatieve, vormings- en arbeidskansen.

Referenties

BAMF (Bundesamt für Migration und Flüchtlinge) (2016). Aktuelle Zahlen zu Asyl: Ausgabe Dezember 2015. Tabellen, Diagramme, Erläuterungen. Nürnberg.

Bürgerschaft der Freien und Hansestadt Hamburg (2016): Stellungnahme des Senats zu dem Ersuchen der Bürgerschaft 10. Dezember 2015 „Beschäftigungsrecht für Asylsuchende und Geduldete verbessern – Chancen auf dem qualifizierten Arbeitsmarkt eröffnen“ (Drucksache 21/2382) sowie Unterrichtung der Bürgerschaft über die bisherige Kooperation im Programm W.I.R – work and integration for refugees sowie dessen Neuausrichtung. Drucksache 21/5832 vom 06.09.2016. Hamburg.

Die Beauftragte der Bundesregierung für Migration, Flüchtlinge und Integration (2016): 11. Bericht der Beauftragten der Bundesregierung für Migration, Flüchtlinge und Integration – Teilhabe, Chancengleichheit und Rechtsentwicklung in der Einwanderungsgesellschaft Deutschland. Berlin.

Espenhorst, Nils & Kemper, Thomas: Gekommen, um zu bleiben? Auswertung der Inobhutnahmen nach unbegleiteter Einreise aus dem Ausland in 2013 – in: Jugendhilfe 53 (2015) 2, S. 128-134 – URN: urn:nbn:de:0111-pedocs-118491.

Gag, Maren & Voges, Franziska (Hg.) (2014): Inklusion auf Raten: Zur Teilhabe von Flüchtlingen an Ausbildung und Arbeit. Münster: Waxmann.

Gag, Maren (2013): City report Hamburg. Vocational integration of refugees and Asylum-seekers in Hamburg – roundabout routes from model to structure. In Seukwa, L. H. (Ed.): *Integration of Refugees into the European Education and Labour Market. Requirements for a Target Groups Oriented Approach* (pp. 143-193). Frankfurt am Main: Peter Lang Verlag.

Gag, Maren & Schroeder, Joachim (2015): Country report GERMANY – focus: migrants with special needs. In: Schroeder, Joachim (Ed.): *Breaking Down Barriers from Education to Employment*. Sofia: Bulgarian Comparative Education Society.

Kleefeldt, Ester; Wolff, Barbara & de Carlo, Lotta (2016): Flüchtlinge in unserer Praxis. Informationen für ArztInnen und Psychotherapeuten. Berlin: Bundesarbeitsgemeinschaft der Psychosozialen Zentren für Flüchtlinge und Folteropfer (BAfF e.V.).

Landesbetrieb Erziehung und Beratung (2016): Unbegleitete minderjährige Ausländer. Inobhutnahme und Erstversorgung im Landesbetrieb Erziehung und Beratung. Hamburg. Retrieved from:

<http://www.hamburg.de/contentblob/2672526/9b56c3bb8b2a8e636b1c0e94be3b396d/data/doku-2010.pdf>

Niedrig, Heike & Seukwa, Louis Henri (2010): Die Ordnung des Diskurses in der Flüchtlingskonstruktion: Eine postkoloniale Re-Lektüre. In: »Diskurs«. Zeitschrift für Kindheits- und Jugendforschung. H.2-2010, S. 181–193.

Schroeder, Joachim & Seukwa, Louis Henri (2007): *Flucht – Bildung – Arbeit. Fallstudien zur beruflichen Qualifizierung von Flüchtlingen*. Karlsruhe: Von Loeper Literaturverlag.

Seukwa, Louis Henri (2013): *Integration of Refugees into the European Education and Labour Market. Requirements for a Target Groups Oriented Approach*. Frankfurt am Main: Peter Lang Verlag.

Seukwa, Louis Henri (2014): Soziale Arbeit mit Flüchtlingen zwischen Macht und Ohnmacht“. In Maren Gag & Franziska Voges (Hg.) (2014), Inklusion auf Raten. Münster: Waxmann, S. 49-59.

Seukwa, L. H. (2006): Der Habitus der Überlebenskunst: Zum Verhältnis von Kompetenz und Migration im Spiegel von Flüchtlingsbiographien. Münster: Waxmann.

Weiser, Barbara (2016): Soziale Leistungen für Menschen mit einer Behinderung im Kontext von Migration und Flucht. Eine Übersicht zu den rechtlichen Rahmenbedingungen. Hamburg: passage gGmbH.

Bijlagen:

Passage beheert ook het “Hamburg Refugees and Migration Network” (www.vernetzung-migration-hamburg.de) en is verbonden met talloze overheden en actoren voor training, counseling voor migranten en andere instellingen en organisaties op vlak van migratie:

Agentur für Arbeit [Werkgeleheidsagentschap]

Jobcenter team.arbeit.hamburg [jobcenter]

Behörde für Inneres und Sport [Ministerie voor Interne Zaken en Sport]

Ausländerbehörde [Registratiebureau voor Vreemdelingen]

Behörde für Schule und Berufsbildung [Ministerie voor School en Beroepsopleiding]

Hamburger Institut für Berufliche Bildung [Hamburgs‘ Instituut voor Beroepsopleiding en Training]

Behörde für Arbeit, Soziales, Familie und Integration [Ministerie van Werk, Sociale Zaken, Familie en Integratie]

Bezirksämter (Integrationsfachstellen) [Districtsbureaus – departement voor integratie]

Senatskanzlei (Ondersteuning van de Burgemeester) Senaat kanselarij [(ondersteuning van de Eerste Minister)]

Bildungsträger im Bereich der Beratung und Beruflichen Bildung [Instituten voor counseling en beroepsopleiding]

Migrantenselbstorganisationen [Migrantenorganisaties voor zelfzorg]

Wirtschaftsbetriebe [Bedrijven]

Handelskammer [Kamer van Koophandel]

Handwerkskammer [Kamer voor Ambachten]

HOOFDSTUK 4

SPANJE

Sectie 1: Statistieken

Spanje is één van de EU-landen waar de instroom aan asielzoekers minder groot is. Ondanks het feit dat Spanje tot de zuidelijke EU- landen behoort die grenzen aan derdelanden¹³, liggen de cijfers hier erg laag in vergelijking met landen als Duitsland, Zweden of zelfs Frankrijk.

Volgend kader toont het geringe aantal asielaanvragen dat door de Spaanse staat werd erkend: slechts **220 personen kregen een vluchtelingenkaart en** maar **800** personen kregen toegang tot **subsidiare bescherming** in 2015. Deze cijfers liggen zelfs nog lager dan die van 2014. Hoewel die cijfers voor 2015 en 2014 hoger liggen dan die van de vorige jaren, liggen deze nog steeds ver af van de gemiddeld 60% erkenningen op internationaal vlak.

Historisch overzicht van de beslissingen in Spanje rond aanvragen voor internationale bescherming

Jaar	Aantal aanvragen	Aantal ontvankelijk vluchtelingenstatus	Aantal subsidiaire bescherming	Aantal ontvankelijk Humanitaire Redenen	Aantal geweigerd	%Aanvragen ontvankelijk
2015	3.240	220	800	0	2.220	31,48 %
2014	3.620	385	1.200	0	2.035	44 %
2013	2.365	205	325	5	1.835	22,61 %
2012	2.202	220	298	13	1.680	23,79 %
2011	3.141	326	670	18	1.979	32,99 %
2010	2.840	260	565	20	1.995	29,75 %
2009	2.795	179	162	8	2.446	12,84 %
2008	2.656	151	110	16	2.379	10,42 %

Bron: Eurostat 2015

Dit is een belangrijke opmerking in het licht van de veranderde situatie in 2015, omwille van de humanitaire crisissen die ontstonden door de oorlog in Syrië en het Oekraïens conflict.

Het aantal asielzoekers dat in dat jaar in Spanje aankwam was het hoogste ooit: **14.881**, -daarvan waren er **9.054 mannen en 5827 vrouwen**-. In 2016 was de situatie erg gelijkaardig met **16.435** aanvragen voor internationale bescherming.

¹³ Gezien Spanje een schiereiland is en de twee Spaanse enclaves op het Afrikaans continent, Ceuta en Melilla beide aan Marokko grenzen.

Aantal asielaanvragen bij de Spaanse Dienst voor Asiel

Jaar	Aanvragen Internationale bescherming	Dublin aanvragen ontvangen in Spanje	Aanvragen Staatlozen
2012	2.588	3.250	479
2013	4.513	3.567	1.142
2014	5.952	5.052	1.334
2015	14.887	5.270	1.151
2016 (*)	16.435	5.672	1.366

Bron: Algemeen Secretariaat voor Immigratie en Emigratie, Ministerie voor Tewerkstelling en Sociale Zekerheid van Spanje.
 (*) Data voor het jaar 2016 nog onvolledig.

Volgend kader illustreert de evolutie van 2014 tot 2015 van de meest voorkomende nationaliteiten bij asielzoekers in Spanje:

Asielzoekers Spanje per nationaliteit -2014 en 2015¹⁴

2014		2015	
Land van herkomst	Aantal asielzoekers	Land van herkomst	Aantal asielzoekers
Syrië	1.681	Syrië	5.720
Oekraïne	946	Oekraïne	3.345
Mali	620	Palestina	805
Algerije	309	Algerije	675
Palestina	209	Venezuela	580
Nigeria	161	Marokko	410
Pakistan	144	China	250
Somalië	126	Mali	220
Venezuela	124	Nigeria	215
Irak	115	Somalië	150
Marokko	101	Kameroen	145
Afghanistan	98	Honduras	145

Bron: Eurostat 2015

De cijfers tonen aan dat niet enkel het aantal asielzoekers uit Syrië en Oekraïne toenam tussen 2014 en 2015, maar ook uit Palestina, Algerije en Venezuela. Voor het eerst stegen ook de aanvragen uit China, terwijl andere, zoals uit Mali, afnamen. Volgens ngo-rapporten is de daling van de aanvragen uit Subsaharaanse landen te wijten aan het hoge percentage weigeringen en het restrictieve beleid van de Spaanse Regering aan de checkpoints en aan de grenzen van de enclaves van Ceuta en Melilla¹⁵.

¹⁴ Eurostat 2015: <http://www.accem.es/es/en-detalle/refugio/refugiados-datos-espana-y-ue>.

¹⁵ 2016 Report: De situatie van vluchtelingen in Spanje, CEAR, 2016.

Sectie 2: Kenmerken van het Spaans Asielsysteem

Het asielsysteem in Spanje kwam tot stand onder de Eerste Vluchtelingen- en Asielzoekerswet in 1984¹⁶. Na wettelijke hervormingen in 1994 werd er een nieuwe wettekst goedgekeurd in 2009: de wet 12/2009 van 30 oktober. Deze bepaalt tot op vandaag het recht op asiel en op subsidiaire bescherming¹⁷. Interessant aan deze wet is dat deze de mogelijkheid voorziet om asiel aan te vragen op grond van genderargumenten¹⁸. In talrijke gevallen werd asiel toegekend op basis van gendergeweld onder de bepaling "behorend tot een specifieke sociale groep", zodat dit kon worden ingepast onder de bepalingen die zijn voorzien in de Conventie van Genève uit 1951.

Deze wet zorgde tegelijk voor een aanpassing in de Spaanse wetgeving aan het Gemeenschappelijk Europees Asielsysteem en het feit dat er geen asielaanvragen meer konden plaatsvinden in de Spaanse ambassades. Tot op heden zijn de laatste EU-directieven voor Asiel nog steeds niet in het Spaans asielsysteem opgenomen.

De bevoegdheden om deze wetgeving toe te passen zijn verdeeld over het Ministerie voor Werk en Sociale Zekerheid en het Ministerie voor Binnenlandse Zaken. Het eerste Ministerie zorgt voor de organisatie en het beheer van het Asielsysteem op vlak van opvang en integratie van asielzoekers en vluchtelingen. Deze taken worden samen met ngo's uitgevoerd. De rol van het Ministerie, in hoofde van haar Algemeen Directoraat voor Migratie, situeert zich vooral in de ontvangst- en integratiefase en bestaat uit directe acties –vooral in de zogeheten “ontvangstfase”- of financieringen van ngo's die gespecialiseerd zijn op vlak van asiel.

Het Ministerie voor Binnenlandse Zaken staat in voor de behandeling van de asielaanvragen. Het advies voor erkenning of weigering van de aanvragen ligt bij het Asielbureau - O.A.R.-. Zij hebben de verantwoordelijkheid voor alle procedures, zowel bij weigering als na goedkeuring, zoals het verstrekken van de vluchtelingekaart, het openen van het recht op huisvesting en werk, enz. Het overlegorgaan dat moet oordelen over de definitieve toekenning of weigering van alle asielaanvragen is de Inter-Ministeriële Commissie voor Asiel en Vluchtelingen, "C.I.A.R.". Verschillende ministeries komen samen in deze Commissie, die afhangt van het Ministerie voor Binnenlandse Zaken, namelijk het Ministerie voor Buitenlandse Zaken, het Ministerie voor Werk en Sociale Zekerheid, Justitie, Gezondheid, Sociale Zaken en Gelijke Kansen.

Sociale verenigingen en civiele organisaties bestempelen het Spaans Asielsysteem als uiterst rigide, aangezien het de nodige flexibiliteit mist om op een efficiënte manier te beantwoorden aan de verschillende omstandigheden waarin asielzoekers en vluchtelingen terechtkomen.

Zoals eerder al aangegeven lag het aantal erkenningen in 2015 -220 personen met een vluchtelingenkaart en 800 personen met subsidiaire bescherming-, vergeleken met het totale aantal aanvragen dat jaar -14.881- enorm laag. Dit geeft aan dat **13.861 aanvragen geweigerd werden**. Wanneer we de cijfers uit 2014 en 2015 vergelijken, zien we dat het percentage personen met een geweigerde

---

¹⁶ Wet 5/1984, van 26 maart voor asielrecht en de status van vluchtelingen.

¹⁷ Wet 12/2009, van 30 oktober voor asielrecht en subsidiaire bescherming.

¹⁸ Deze wet omvat de bepalingen die al waren voorzien in de wet L.O. 3/2007 over effectieve gelijkheid tussen mannen en Vrouwen.

aanvraag voor internationale bescherming steeg van 56,14% in 2014 tot 68,52% in 2015¹⁹. Met andere woorden: op tien aanvragen werden er in 2015 zeven geweigerd²⁰. Gezien de meeste van die aanvragen destijds plaatsvonden aan de checkpoints van Ceuta en Melilla, kwamen de aanvragers Spanje zelfs nooit binnen. Voor wie echter asiel aanvroeg op Spaans grondgebied, als toerist of in een irreguliere situatie, kon een weigering twee gevolgen hebben. Een eerste mogelijk gevolg was het bevel om het land verlaten, via een terugkeerprogramma van een door de staat gefinancierde ngo, of op eigen middelen. De andere optie was een irregulier verblijf in Spanje als irregulier immigrant. In dat geval konden personen en hun familie bij identificatie door de politie gedwongen worden het land te verlaten. Maar er bestond tegelijk de mogelijkheid om drie jaar lang "ondergedoken" te blijven en dan een verblijfsvergunning aan te vragen in het kader van de Immigratiewet²¹.

In het kader van de **Resettlement and relocation**- EU-akkoorden van juli en september 2015, had Spanje zich ertoe verbonden om 1.449 van de 22.504 asielzoekers te hervestigen en mee te werken aan de relocalisatie van 14.931 van de 160.000 asielzoekers²². Tegen eind december 2016 waren er 609 asielzoekers gerelocaliseerd uit Italië en 289 asielzoekers hervestigd uit Turkije en Libanon- in totaal betrof dit 717 Syriërs, 117 Irakezen en 64 Eritreeërs²³.

Volgend kader illustreert de verschillende mogelijkheden om in Spanje Internationale bescherming aan te vragen²⁴.

Waar kan men internationale bescherming aanvragen?

- Aan de Spaanse grenscontrole indien je Spanje niet kan binnenkomen
- Bij het Spaanse Asielbureau (OAR)
- Bij de Dienst Voor Vreemdelingen
- Bij bevoegde Politiebureaus die gespecialiseerd zijn in immigratie- en asiendiensten
- Bij de Centra voor Internering van Vreemdelingen (CIE)

Wanneer kan je internationale bescherming aanvragen?

- In Spanje kan een asielaanvraag 1 maand²⁵ na aankomst worden ingediend, wanneer men zich op Spaans grondgebied bevindt of vanaf het moment dat de situatie dit toelaat.

De fases in de procedure

- **Fase 1.- Onderzoek ontvankelijkheid aanvraag**

¹⁹ 2016 Report: de situatie van vluchtelingen in Spanje en Europa. Executive Summary, CEAR, 2016.

²⁰ <https://www.cear.es/reubicados-reasentados-las-claves-para-hablar-sobre-la-situacion-de-los-refugiados-en-espana-y-europa/>

²¹ Volgens de Wet 4/2000 van 11 januari kunnen vreemdelingen die kunnen aantonen dat ze al drie jaar in Spanje leven en over genoeg financiële middelen, een contract of spaarcenten beschikken, of een andere specifieke situatie zoals in de wet beschreven, een verblijfsvergunning aanvragen volgens die zogeheten "settle-down" optie, die toelaat de situatie van irreguliere immigranten te regulariseren. Familiebanden kunnen volgens deze wet ook beschouwd worden als geldige reden om een irreguliere situatie te legaliseren.

²² <https://www.cear.es/reubicados-reasentados-las-claves-para-hablar-sobre-la-situacion-de-los-refugiados-en-espana-y-europa/>

²³ <http://www.expansion.com/economia/politica/2016/12/31/586796c546163f73568b45f1.html>

²⁴ <http://www.interior.gob.es/documents/642012/1557834/10971.pdf/6b313dab-c420-4ca8-b645-536af49721de>

²⁵ Toepassing van deze criteria is zeer flexibel in de praktijk. De autoriteiten laten ook aanvragen toe die na meer dan een maand worden ingediend.

- Aanvragen op het Spaans grondgebied.- Ontvankelijk of onontvankelijk? antwoord binnen de maand. Bij weigering moet de persoon het land verlaten, tenzij hij/zij toestemming kreeg om in Spanje te blijven. Hij/zij kan dan ook beroep indienen.
- Aanvragen aan de grenscontroles. - Ontvankelijk of onontvankelijk? antwoord binnen de 4 dagen. In geval van weigering kan men beroep indienen; de autoriteiten moeten dan binnen de 2 dagen hun definitieve beslissing laten kennen. Indien opnieuw geweigerd moet de persoon het land verlaten. Deze beslissing kan ook worden aangevochten.
- Aanvragen in de Interneringscentra voor Vreemdelingen (CIE).- Idem checkpoints.

- Fase 2.- Ontvankelijke aanvragen

- Ontvankelijke aanvragen aan de grensposten of op Spaans grondgebied worden verder onderzocht en geanalyseerd voor elke definitieve beslissing. De autoriteiten hebben hiervoor 6 maand de tijd en 3 maand voor de zogenaamde "dringende gevallen"²⁶.
- Indien de deadline van 6 maanden bereikt is, moeten de autoriteiten elke vertraging melden
- Indien de uiteindelijke beslissing positief is, kan de persoon de status van vluchteling of subsidiaire bescherming krijgen.
- Bij weigering van de aanvraag moet de persoon het land verlaten, tenzij hij/zij een autorisatie heeft om in Spanje te blijven. Deze beslissing kan worden aangevochten.

De "rode kaart", de vluchtelingenkaart en de kaart voor subsidiaire scherming.

- De rode kaart.- Wordt toegekend aan asielzoekers tijdens het proces van onderzoek naar ontvankelijkheid, indien hun aanvraag niet wordt geweigerd. Ze houdt een verblijfsvergunning in en 6 maanden na ontvangst ook een werkvergunning, indien de autoriteiten dan nog geen analyse maakten van de aanvraag of een beslissing namen voor de erkenning of weigering van de aanvraag²⁷-.
 - De vluchtelingenkaart.- Deze krijgt de asielzoeker eens er een positieve beslissing viel voor de asielaanvraag en de status van "vluchteling" wordt toegekend. De kaart geeft zowel recht tot verblijf als op werken.
 - De kaart voor subsidiaire bescherming.- Wordt verstrekt aan asielzoekers die "subsidiair worden beschermd" ten gevolge hun asielaanvraag. Deze geeft zowel recht op verblijf als op werken.

Internationaal recht op bescherming

- Geen terugkeer naar het land van oorsprong
- Verblijfs- en werkvergunning

²⁶ De dagelijkse praktijk is als volgt: asielzoekers krijgen een "rode kaart" zolang hun aanvraag voor internationale bescherming wordt onderzocht voor definitieve toekenning of weigering. Tijdens die periode en tot de CIAR -Interministeriële Commissie voor Asiel en Vluchtelingen- de definitieve beslissing neemt, wordt deze rode kaart elke 6 maand vernieuwd. Vanaf dag 181 wordt de rode kaart tevens een arbeidsvergunning voor Spanje.

²⁷ Volgens de geïnterviewde personen in dit rapport komt dit erg vaak voor; er zijn talrijke gevallen waarbij de autoriteiten langer dan 6 maand doen over de uiteindelijke beslissing. Voor sommige mensen betekende dat dat ze langer dan 2 jaar met de rode kaart verbleven. Toch heeft deze vertraging een enorme impact op de administratieve situatie van de betrokken personen en hun leven, Zij kunnen immers na al die tijd en na een heel integratieproces nog steeds geconfronteerd worden met een definitieve weigering.

- Identiteitskaart en, na verloop van tijd, reisvergunning
- Recht op hereniging met de directe familie
- Toegang tot tewerkstellingsdiensten van de overheid, educatie, gezondheid, huisvesting, en sociale diensten, programma's ten behoeve van slachtoffers van gendergeweld, sociale zekerheid, integratieprogramma's, beroepsopleiding en leercontracten, erkenning van de professionele competenties en expertise en erkenning van de diploma's en de professionele certificaten.
- Toegang tot specifieke integratieprogramma's en programma's voor vrijwillige terugkeer
- Verkorte periode om de Spaanse nationaliteit te verkrijgen

Sociale programma's voor asielzoekers

- Basisbehoeften worden ingevuld
- Werkvergunning 6 maanden nadat de asielaanvraag ontvankelijk werd verklaard, indien de overheid tegen dan nog geen eindbeslissing nam.
- Sociale, educatieve en gezondheidsdiensten vanuit de overheid.

Sectie 3: Programma's voor Asielzoekers en Vluchtelingen

Inleiding en Algemene Karakteristieken van de Programma's

Programma's die zich toespitsen op de integratie van asielzoekers en vluchtelingen staan bekend als "*Sociale Interventie Programma's*", met de volgende drie gemeenschappelijke kenmerken:

- Ze worden georganiseerd in drie fases: ontvangst, integratie en autonomie.
- Ze werken op multidisciplinaire basis.
- Ze werken met individuele insertietrajecten voor elke persoon.

Sinds 2014 zijn deze programma's georganiseerd in functie van de verschillende fases: ontvangst, integratie en autonomie. Asielzoekers doorlopen deze fases in de eerste 18 tot 24 maanden na hun aankomst in Spanje²⁸. Met andere woorden, deze programma's zijn er op voorzien om de juiste respons te bieden in elk van de drie fases van het traject van een asielzoeker /kandidaat-vluchteling:

- **Fase I.- De opvang.-** Deze fase duurt ongeveer 6 maanden en kan oplopen tot 9 maanden voor de meest kwetsbare gevallen. Deze vangt aan zodra de asielaanvraag goedgekeurd is door het Spaans Bureau voor Asiel en Vluchtelingen (OAR) van het Ministerie voor Binnenlandse Zaken. Tijdens deze fase kunnen asielzoekers deelnemen aan de zogeheten "Opvangprogramma's" waaronder verscheidene programma's/acties vallen. De belangrijkste hier betreffen programma's voor juridische bijstand, gezondheid en sociale ondersteuning, huisvesting en taalonderricht.
- **Fase II.- Integratie.-** Deze fase duurt ongeveer 6 maand. Het type acties dat hier wordt voorzien is erop gericht de asielzoekers te helpen hun vaardigheden verder te ontplooien zodat ze autonoom worden. De deelnemers ontvangen economische steun en hebben toegang tot training en verdere

²⁸ This phase takes 18 months. However, it could be extended up to 24 months for the most vulnerable cases.

ontwikkeling van hun competenties en vaardigheden om de sociale integratie te faciliteren en toegang te vinden tot de arbeidsmarkt.

- **Fase III.- Autonomie.-** Deze fase duurt tot 6 maanden. De training tijdens deze fase focust op het ontwikkelen van de nodige vaardigheden en competenties om werk te vinden. De juridische en sociale ondersteuning en de huisvesting blijven hierbij van kracht, maar worden geleidelijk aan afgebouwd. Afhankelijk van de situatie van elke persoon kan deze steun worden opgetrokken tot 6 maand extra.

Voor 2014 bood dit systeem een grotere flexibiliteit op vlak van de duur. De financiering van het Ministerie voor Werk en Sociale Zekerheid is sindsdien georganiseerd volgens de nieuwe structuren die niet altijd aangepast zijn aan de noden van de asielzoekers, zeker voor wat betreft de families met kinderen en personen in meer kwetsbare situaties die vaak kampen met een gebrek aan vaardigheden, (talens)kennis, trauma's, enz.-

Asielzoekers en vluchtelingen kunnen toegang krijgen tot de bestaande programma's in elk van de fases.

- **De multidisciplinaire aanpak.-** Teamwerk en een multidisciplinaire aanpak vormen de gemeenschappelijke methodologische kenmerken van de sociale interventies om asielzoekers en vluchtelingen te ondersteunen.

Dit aspect moet dan ook in aanmerking worden genomen bij alle programma's rond gezondheid en tewerkstelling. De geboden hulp kan dan wel specifiek zijn voor een bepaalde professionele specialisatie op juridisch, gezondheids-, psychosociaal of psychologisch gebied, maar zal steeds deel uitmaken van een integrale aanpak.

- **Het individuele insertietraject.-** Acties die binnen de verschillende programma's worden geïmplementeerd doen dit met in acht name van de individuele noden aan ondersteuning en de specifieke situatie van elk individu. De toegang tot die verschillende programma's wordt in die zin geregeld dat deze beantwoordt aan de omstandigheden van elke asielzoeker en de doelstellingen die samen met de persoon en het multidisciplinaire team worden opgesteld in functie van een optimale inclusie, integratie en autonomie.

Waar wordt verwezen naar de programma's voor asielzoekers en vluchtelingen, spreken we over acties die door sociale organisaties en ngo's ontwikkeld zijn. Hoewel enkele diensten zoals gezondheidszorg door andere –openbare en private- organismen worden voorzien, of privéondernemingen die directe contracten sluiten met een vluchteling, zijn het vooral ngo's die het kader en de belangrijkste acties ontwikkelen en coördineren voor deze activiteiten.

Eén van de meest significante elementen van het Spaanse scenario is de opkomst van buurtnetwerken (zelfsturende netwerken en informele organisaties) die erop gericht zijn vluchtelingen te helpen bij hun oriëntering, sociaal te ondersteunen, van zakgeld te voorzien en hen zelfs te huisvesten of legaal te ondersteunen.

In de volgende hoofdstukken bespreken we meer in detail de kenmerken van de verschillende programma's voor asielzoekers en vluchtelingen.

Sectie 4 Sociale Programma's

Bij sociale organisaties en ngo's die werken met asielzoekers en vluchtelingen zijn de acties en programma's voor de twee doelgroepen meestal in twee verschillende domeinen ondergebracht: dat van de *advocacy* en dat van de *sociale ondersteuning*. Het sociale en de programma's maken dan deel uit van het "ondersteunende" domein en bevatten onder meer informatieve en oriënteringsdiensten en psychosociale en psychologische ondersteuning voor asielzoekers en vluchtelingen. In die programma's werken dan vooral advocaten, sociale werkers en psychologen.

Professionals bieden die steun doorheen de drie fases zoals hierboven beschreven. Gezien de toegepaste methodologie hier gebaseerd is op een holistische aanpak zijn alle acties onderling met elkaar verbonden: huisvesting, administratief proces voor het vluchtelingenstatuut, familiehereniging, toegang tot taalonderricht, beroepsopleiding, gezondheidszorg, educatie, enz.

Familiehereniging

Familiehereniging is niet mogelijk voor wie ontvankelijk verklaard is als asielzoeker maar niet beschikt over een goedgekeurde vluchtelingenkaart. Om die reden doet elke asielzoeker een onafhankelijke, individuele asielaanvraag en eens de aanvraag ontvankelijk blijkt kunnen zij communiceren dat hun familie zich al op Spaans grondgebied bevindt. Enkel wie al over een vluchtelingenstatus, of een status van subsidiaire bescherming beschikt kan een directe vraag indienen voor familiehereniging.

Huisvesting en installatie

Huisvesting in de *eerste fase of opvangfase* wordt zowel in opvangcentra als in appartementen georganiseerd. Het Directoraat-Generaal voor Migratie is een directe acteur in dit stadium, met vier Opvangcentra voor Vluchtelingen²⁹, - CAR- in de provincies Madrid (2), Valencia en Sevilla. Het Ministerie voorziet ook financiering voor opvangcentra en appartementen die worden beheerd door verschillende ngo's die gespecialiseerd zijn op vlak van asiel. Voor de meest kwetsbaren is het mogelijk deze periode te verlengen tot 9 maanden.

De *tweede fase of integratiefase* is een transitieperiode waarin huisvesting en andere economische steun wordt verleend aan asielzoekers zodat zij een flat kunnen huren samen met anderen, of met hun familie. In deze fase krijgen zij een werkvergunning, ofwel als asielzoeker met een "rode kaart" of in het kader van hun reeds toegekende status als vluchteling of subsidiair beschermd persoon. Idealiter hebben zij dan al -via aangepaste opleidingen en taalonderricht- de nodige vaardigheden en kennis vergaard om een job te zoeken.

De *derde of autonome fase* start eens de persoon in staat is op eigen benen te staan, met een werkvergunning en een job. De bedrijven voor sociale integratie zijn een sleutelfactor voor asielzoekers die hun eerste stappen zetten op de Spaanse arbeidsmarkt zijn. De specifieke economische hulp wordt in deze fase teruggeschroefd. Wel kunnen asielzoekers en vluchtelingen, zoals eerder vermeld, in dit stadium nog terecht bij andere sociale en economisch gesubsidieerde diensten die hen kunnen ondersteunen voor

---

²⁹ <http://extranjeros.empleo.gob.es/es/ProteccionAsilo/cat/>

werk om economisch onafhankelijk te worden, ook al hebben ze reeds de status verworven van vluchteling of subsidiair beschermd persoon.

Het dient vermeld dat zelfs in deze fase de toegang tot huisvesting extreem moeizaam verloopt, vanwege de huurvoorwaarden. Volgens de wet kunnen eigenaars een loonbriefje eisen en een of twee maanden huur vragen als garantie vooraf. Onderhandelingen met huiseigenaars op dit vlak worden overall gemeld als uiterst hardnekkig, ook voor sociale organisaties. Huurprijzen zijn daarenboven erg hoog, -het minimumloon bedraagt 707,70 € en de gemiddelde huurprijs voor een flat met 2 slaapkamers in grote steden als Madrid of Barcelona ligt al gauw rond 700 €-. Deze delicate kwestie bracht een enorme solidariteit vanuit de burgerbevolking op gang; asielzoekers en vluchtelingen kregen in deze fase de hulp van burgers die hen opnamen in hun eigen huis of huisvesting ter beschikking stelden aan lagere prijzen - zie Sectie 9-.

Het tekort aan huisvesting en opvangplaatsen binnen het opvang- en integratienetwerk maakt de transitie tussen de verschillende fases enigszins complex, vooral op vlak van de overgang naar autonomie. Dit heeft immers een grote impact op het integratieproces, gezien de tijd die ervoor zorgt dat asielzoekers niet in een precaire toestand terechtkomen en een zekere autonomie kunnen opbouwen, niet overeenkomt met wat het systeem biedt. Dit is ook een direct gevolg van de weinig beschikbare middelen. Ook hier is de solidariteit vanuit burgerinitiatieven een onmisbaar antwoord op deze problematiek.

Sectie 5: Gezondheidszorg

Asielzoekers hebben toegang tot de Nationale Gezondheidszorgvoorzieningen vanaf het moment van aankomst in Spanje. De Autonome Gemeenschappen zijn bevoegd voor deze toegang op hun eigen grondgebied. Hoewel de toegang universeel is, kan de periode voor de aanvraag van een gezondheidskaart oplopen tot twee maanden. Binnen die periode is de toegang gegarandeerd, maar is er geen verplichting tot het aanleggen van een gezondheidsdossier voor deze personen, die dan worden beschouwd als "tijdelijke resident" ³⁰.

Ngo's en sociale diensten die met asielzoekers en vluchtelingen werken helpen hen dan om de gezondheidskaart te bekomen en treden op als "bemiddelaars" tussen hen en lokale gezondheidsdiensten en ziekenhuizen.

Op vlak van gespecialiseerde gezondheidszorg voorzien deze organisaties specifieke methodes en professionals om psychologische steun te bieden aan asielzoekers en vluchtelingen. Die professionals zijn speciaal opgeleid in begeleiding en traumaherstel voor slachtoffers van foltering en schending van de mensenrechten. Hun therapeutische modellen dragen bij tot het proces van identificatie, analyse en herstel dat elk van deze slachtoffers doormaakt.

Onder deze gespecialiseerde diensten bevinden zich ook die voor vrouwelijke slachtoffers van mensenhandel. Het hernieuwde protocol heeft er –samen met de expertise van vrouwenorganisaties en diensten die actief zijn op dit gebied- voor gezorgd dat de situatie van vrouwen en meisjes die in eerste instantie niet als asielzoeksters werden geïdentificeerd, in een vroeg stadium kan worden aangepakt.

---

³⁰ Testimony referred to the Autonomous Community of Madrid.

In functie van de individuele problematiek wordt psychologische bijstand voorzien in elke fase van het integratieproces en waar nodig wordt doorverwezen naar andere gezondheidsdiensten.

Deze diensten buigen zich niet enkel over de individuele psychologische therapie in functie van de veerkracht en het herstel van de trauma's van de persoon; hun werkmethode omvat tegelijk de psychosociale aanpak met inbegrip van aspecten als huisvesting, opvang, accommodatie, sociale en juridische bijstand, enz. De sociale interventies worden in hun geheel opgevat. Zo voorziet de aanpak er ook in dat professionals die werken met asielzoekers en vluchtelingen specifiek getraind worden op psychologische en psychosociale vaardigheden en competenties.

Sectie 6: Educatieve programma's en beroepsopleiding

Educatie staat voor opleiding van jongens en meisjes onder de 18, maar ook voor die van volwassenen. Elk kind jonger dan 18 heeft recht op educatie. Ngo's streven naar een snelle scholarisatie van kinderen en jongeren. Enkele organisaties wijzen er op dat de periode voor de toegang minder dan 0 dagen bedraagt, eens de asielaanvraag ontvankelijk verklaard is. Educatie begint, zowel bij volwassenen als bij kinderen, bij het aanleren van de taal, wil men hun deelname aan bestaande acties en programma's faciliteren. Die programma's liggen aan de basis van elke integratiefase en zijn onontbeerlijk om autonomie te verwerven en de zoektocht naar werk te ondernemen. Nochtans is de taalbeheersing bij nieuwkomers per definitie zeer elementair in de eerste fase. Daarom wordt het leren van de taal enorm aangemoedigd en gepromoot, zelfs al kunnen organisaties terugvallen op vertalers en tolken wanneer de asielzoeker de Spaanse taal nog niet goed beheerst, vooral voor wat betreft juridische en gezondheidsaspecten in het allereerste stadium. De teams van taallesgevers bestaan zowel uit personeelsleden als uit vrijwilligers. Recent nog nam de financiering voor taalverwerving en een grondiger kennis van de Spaanse taal toe.

Educatie voor kinderen is samen met taalonderricht een prioritaire actie die tijdens Fase I zo snel mogelijk wordt aangevat. De educatie van kinderen loopt over de verschillende fases van het asielproces, waarbij de mogelijkheid bestaat dat er moet worden gewijkt naar een andere buurt en bijgevolg een andere school.

Programma's voor beroepsopleiding beginnen tussen eind Fase I en Fase II, vanaf het moment dat iemand voldoende in staat is om de opleiding te volgen en te communiceren in de Spaanse taal, wat nodig is om dit soort trainingen te kunnen vervolledigen.

Beroepsopleidingen worden georganiseerd door verschillende organismen. Hoewel men de voorkeur geeft aan opleidingen vanuit de overheid, bestaan er financiële maatregelen om de toegang tot opleidingen in de private sector mogelijk te maken, wanneer dit aangewezen is voor het individuele parcours van de persoon in kwestie.

Hoewel men niet echt kan spreken van een gemeenschappelijk profiel, geven ngo's aan dat veel asielzoekers en vluchtelingen hun middelbare studies afmaakten, of een diploma hogere studies of een universitair diploma behaalden, getuige het hoge aantal aanvragen voor diplomaerkenning.

De asielzoekers die wij interviewden voor deze studie vertonen drie uiterst verscheiden profielen: een Afghaanse vrouw zonder opleiding die nu als kok werkt en basiseducatie volgt, een Syrische man, grafisch designer, die als kok aan de slag ging in Damascus wanneer de oorlog uitbrak en na een opleiding

tot kok tijdens zijn opvangfase nu ook in Spanje als kok werkt. Tenslotte een Mexicaanse man en advocaat die verschillende opleidingen volgde in boekhouding en bedrijfsadministratie en nu is tewerkgesteld in die functie.

Sectie 7: Tewerkstellingsprogramma's

Taalonderricht en beroepsopleiding worden opgevat als onontbeerlijke instrumenten voor de sociale inclusie en integratie van asielzoekers bij hun zoektocht naar werk en economische onafhankelijkheid.

De toegang tot werk is slechts open na zes maand verblijf in Spanje voor asielzoekers in het proces van erkenning - dag 181-, indien de overheid dan nog geen finale beslissing nam met betrekking tot het toekennen of afkeuren van de asielaanvraag. Dit betekent dat asielzoekers die al beschikten over de zogenaamde "rode kaart" voor tijdelijk verblijf dan kunnen beschikken over een werkvergunning.

De toegang tot overheidsdiensten voor tewerkstelling blijft echter exclusief voorbehouden voor wie al over een vluchtelingenkaart of een kaart voor subsidiaire bescherming beschikt.

Het dient gezegd dat situaties waar asielzoekers mee worden geconfronteerd, samen met het integratieproces en de opbouw van een nieuw leven in Spanje, het hen soms moeilijk maken om klaar te zijn voor de arbeidsmarkt. De kansen die zij hebben om een job te vinden zullen afhangen van de mate waarin zij taalvaardig werden, initieel opgeleid zijn, opleiding kregen in het gastland en de vraag naar werkkrachten.

Twee factoren hieraan verbonden verdienen ook de nodige aandacht: de sociale en psychologische kwetsbaarheid en de nodige tijd om aan elke specifieke situatie tegemoet te komen. Daarbij komt nog dat er op de Spaanse arbeidsmarkt en tussen bedrijven een ontzettend harde concurrentie heerst, die nog versterkt wordt door de economische crisis en de hoge werkloosheidsgraad.

Ngo's die werken met asielzoekers en vluchtelingen proberen op verschillende manieren de toegang en integratie op de arbeidsmarkt te promoten. Eén manier om dit te doen is via **Ondernemingen voor Sociale Integratie**. Dit type ondernemingen speelt een sleutelrol in het "klaarstomen voor de arbeidsmarkt" van vluchtelingen en asielzoekers, onder dezelfde voorwaarden als die voor lokale werknemers. Deze Sociale integratiebedrijven worden via de Wet 44/2007³¹ gereguleerd. Ngo's die werken met personen die dreigen te worden uitgesloten hebben dit soort organisaties nodig en sommige ngo's creëerden zelfs hun eigen sociale economiebedrijf, als laatste stap in het begeleidingsplan voor beroepsopleiding. Dat was bijvoorbeeld het geval voor de Spaanse Commissie voor Vluchtelingen, CEAR. Deze ngo creëerde **Causas CEAR**³², een sociaal integratiebedrijf dat tewerkstelling voorziet voor asielzoekers in de sector onthaal en catering. Eenmaal opgeleid verzorgen deze werknemers de cateringdiensten in centra voor asielzoekers, - zoals die van Getafe-Madrid en Cullera-Valencia, (CAR)- en in privébedrijven zoals bij een bedrijf voor consultancy. Vraag en aanbod voor diensten van

---

³¹ Wet 44/2007 op de Bedrijven voor Sociale Integratie " *een bedrijf voor sociale integratie is een legaal gevestigd commercieel bedrijf of een coöperatieve die erkend werd door de bevoegde autonome instanties om een economische activiteit en diensten te ontwikkelen met als sociaal oogmerk de integratie en beroepsopleiding van personen die leven in situaties van sociale uitsluiting of die in een overgangsfase zitten naar reguliere tewerkstelling* ".

³² <https://www.cear.es/sections-post/causas-cear/>

asielzoekers worden aan elkaar gelinkt en kandidaten worden binnen de gemeenschap van asielzoekers geïdentificeerd in plaats van ze elders te zoeken.

Naast de bedrijven voor sociale integratie zoeken ngo's ook contact met overheidsdiensten voor tewerkstelling om vluchtelingen te ondersteunen en hen te helpen in de zoektocht en de overgang naar "genormaliseerd" werk. Er wordt ook ingezet op bemiddeling met bedrijven om leercontracten af te sluiten en voor duurzame tewerkstelling voor vluchtelingen en asielzoekers. Daarnaast doen zij aan sensibilisering om bedrijven en managers te informeren over de situatie van asielzoekers en discriminatie te voorkomen.

Diensten voor tewerkstelling vanuit ngo's zijn niet enkel toegankelijk voor asielzoekers in de drie fases, maar voor elk van hen, ongeacht of zij in hun erkenningsproces voordien al in contact kwamen met een ngo of sociale dienst op een of ander moment. Er werden hiervoor specifieke middelen ontworpen om deze diensten bekend te maken en zo veel mensen mogelijk te bereiken. Zo is er de website www.redariadna.org, van *Red Ariadna* die specifiek informatie bevat voor de integratie van vluchtelingen en asielzoekers op de arbeidsmarkt. Je vindt er de wetgeving en diensten van toepassing voor asielzoekers en vluchtelingen, naast contactadressen van organismen en ngo's die hier specifiek voor bevoegd zijn, specifieke informatie voor ondernemingen, enz.

Sectie 8: Trainingsprogramma's voor professionals die vluchtelingen bijstaan

Zowel ngo's als de Spaanse Overheid voorzien in opleidingsprogramma's voor professionals die werken met asielzoekers en vluchtelingen, zonder dat dit een verplicht thema is. Daarnaast bieden gespecialiseerde ngo's, die een beroep doen op gespecialiseerde professionals, -advocaten, psychologen, sociale werkers met ervaring in asiel, gender, mensenrechten, enz.-, regelmatige vormingen om de kennis en vaardigheden in hun dagelijks werk met asielzoekers en vluchtelingen te verbeteren en up-to-date te houden.

Het Ministerie voor Werk en Sociale Zekerheid voorziet eveneens training voor het personeel dat specifiek aangesteld is om met asielzoekers en vluchtelingen te werken in het Generaal Directoraat voor Migratie. Het Bureau voor Asiel en Vluchtelingen, - O.A.R.-, dat afhangt van het Ministerie voor Binnenlandse Zaken, voorziet ook training voor haar personeel.

Sectie 9: Civiele en lokale netwerken

De zogeheten "Vluchtelingen crisis" gaf een boost aan de solidariteit van de Spaanse burger voor het lot van asielzoekers en vluchtelingen. Tegelijk met de politieke wil vanuit verschillende administratieve overheden³³ verspreid over heel wat steden en gemeenten over heel Spanje, creëerden burgergemeenschappen hun eigen sociale netwerken en strategieën om actief deel te nemen aan de opvang en integratie van asielzoekers en vluchtelingen. Het Spaanse publiek, het middenveld en de politieke arena namen de rol op zich om zaken te herdefiniëren en zelf op te nemen, als reactie tegen het gebrek aan

---

33 <http://www.femp.es/comunicacion/noticias/red-de-municipios-de-acogida-de-refugiados-de-la-femp>

politieke wil en het uitstel van daadkracht vanwege de Spaanse regering, die gedane beloftes hierover niet of te laat nakwam.

Twee specifieke bewegingen die door de civiele maatschappij werden naar voor geschoven zijn de "*Red de Acogida Solidaria*"³⁴ en "*Bienvenidos Refugiados*"³⁵. Beide organisaties zijn seculiere netwerken die ontstonden vanuit burgerschap en zich baseren op vrijwilligers en giften. Of zoals een flyer van de Red de Acogida Solidaria vermeldt: "vanuit een menselijk oogpunt begeleiden we mensen die de oorlog, vervolging, honger, enz. ontvluchtten. Vanuit een politiek standpunt klagen we de lacunes aan in het beleid rond vluchtelingen, zowel dat van ons land als dat van de Europese Unie. Wij dringen er dan ook op aan dat overheden de rechten van vluchtelingen niet enkel erkennen maar ook toepassen".

Red de Acogida Solidaria ontwikkelt verscheidene activiteiten voor asielzoekers en vluchtelingen en hun sociale integratie: opvang aan het Mendez Álvaro busstation in Madrid, vertaaldiensten, sensibiliseringsactiviteiten in scholen en buurtwerking, mobiliseringsactiviteiten voor de burgerbevolking, steun aan asielzoekers op het Spaans schiereiland en coördinatie met andere actiegroepen op nationaal en internationaal niveau.

Bienvenidos Refugiados focust haar acties op drie aspecten: advocacy en sensibilisering, promotie van netwerken tussen burgers en vrijwilligerswerk, lokale initiatieven en netwerken voor huisvesting en installatie en tenslotte de directe ondersteuning van asielzoekers, zowel in Spanje als in Griekenland, waaronder ook steun aan ngo's en vrijwilligers aan de Spaanse en Griekse grenzen, fondsenwerving en inzameling, verzending en verdeling van kledij, speelgoed, enz.

Aan het einde van deze sectie geven we een beknopt verslag van het levensverhaal van een Syrische vluchteling en een Spaanse burger.

Al die initiatieven worden in zekere mate gecoördineerd met de acties van de gespecialiseerde ngo's. Deze link is nog enigszins nieuw en dient verder onderbouwd te worden, wil men asielzoekers verzekeren van een kwaliteitsvolle opvang en integratie en tegelijk situaties vermijden die hun kwetsbaarheid vergroten. Ondervraagde professionals moedigen deze netwerken zeker aan maar wijzen tegelijk op de noodzaak aan training rond de situatie van asielzoekers, hun rechten, enz. en de nood aan supervisie om misbruiken of onachtzaamheden te voorkomen.

Een opmerkelijke interactie die recent is toegenomen is de samenwerking tussen bedrijven met een sociaal oogmerk en ngo's die werken met asielzoekers en vluchtelingen. Die acties omvatten zowel informatie en sensibilisering als face-to-face activiteiten waarbij integratie en verdraagzaamheid worden gepromoot, zoals in de stedelijke moestuinen waar asielzoekers en burgers van eenzelfde bedrijf samenwerken³⁶.

Best practice op vlak van burgersolidariteit

Het verhaal van Kawa

---

³⁴ <https://www.facebook.com/Red-Solidaria-de-Acogida-944398242297256/?fref=ts>

³⁵ <https://www.facebook.com/BienvenidosRefugiados>; <https://bienvenidosrefugiados.wordpress.com/quienessomos/>

³⁶ Eg. - Urban vegetable garden at Getafe, CEAR. Report: Situation of refugees in Spain and Europe, CEAR, 2016.

Kawa is 23 jaar oud en is afkomstig uit een stad in de buurt van Aleppo in Syrië. Hij liet zijn moeder en enkele broers en zussen achter in Aleppo om naar Libanon –waar één van zijn broers verbleef- te gaan en daar te proberen werken en leven. Dit bleek moeilijk, dus vertrok hij naar Algerije, waar nog een andere broer van hem verbleef. Hij vond er werk en verbleef er negen maanden. Toen ging hij naar Marokko met de idee verder te reizen naar Europa. Hij deed 27 pogingen om over de grens te geraken. Nadat het hem eindelijk gelukt was spendeerde hij de meest afschuwelijke 23 dagen van zijn leven in het Immigrants Center for Temporary Stay of Melilla City (CETI), vanwaar de Spaanse autoriteiten hem overbrachten naar de stad Malaga op het Spaans schiereiland. Drie ngo's ontfermden zich daar over tien van de dertig asielzoekers die samen met hem waren aangekomen. Ze werden naar verschillende Spaanse steden overgebracht; voor Kawa betekende dit Madrid, met CEAR. Hij verbleef er 10 maanden in het Getafe-stad Opvangcentrum, waar hij Spaans leerde en beroepsopleiding volgde op twee domeinen: magazijnier en verwerking van levensmiddelen. Tegelijk volgde hij een opleiding voor klantendienst bij een ander organisme en ging dan een maand stage lopen bij een kledijketen. Intussen had hij de "tweede fase" doorlopen en deelde hij samen met enkele anderen een flat. Hij kon aanspraak maken op wat hulp om de huur te betalen en had dankzij een vriend een job in een Kebabzaak. Eens de steun ophield van zijn tweede fase kwam hij voor het probleem te staan dat hij nog niet zelfvoorzienend was. Hij ging praten met de psychologe die hem opvolgde bij CEAR, die hem in contact bracht met Javier, die zijn medebewoner en huisbaas zou worden

Het verhaal van Javier

Javier is 50 jaar oud en Madrileen. Samen met zijn 14 jaar oude zoon woont hij in een appartement met drie slaapkamers in het centrum van Madrid. Door verhalen over de oorlog in Syrië en de ontelbare burgers op de vlucht wou hij iets ondernemen. Toen hij hoorde dat er asielzoekers op weg waren naar Spanje, nam hij contact met de Stadsraad van Madrid om te weten wat hij kon doen. Daar kreeg hij geen duidelijk antwoord op.

Javier heeft een klein inkomen en bedenkt dat de enige hulp die hij kan bieden de kamer in zijn appartement is. Hij is bevriend met de CEAR- psychologe die Kawa volgt en vertelt haar van zijn plannen en de wil om iets te doen. Op haar beurt vertelt de psychologe hem wat burgers zoal kunnen doen om ngo's te helpen en ze vertelt hem ook over Kawa.

Het verhaal van Kawa en Javier

Er vonden twee ontmoetingen plaats tussen de CEAR- psychologe, Kawa end Javier, zodat ze konden kennismaken met elkaar en beslissen of huisvesting bij Javier een optie was. Sindsdien wonen zij al een jaar samen...

Kawa werkt in een de CEAR-vestigingen als conciërge. Hij gaat verder met zijn studies Spaans en spreekt al zeer vloeiend. Hij wil ook zijn hogere studie hervatten in Engelse letterkunde, die hij moest afbreken toen de oorlog in Syrië begon.

Javier is gelukkig omdat hij "iets kan doen". Het gevoel van hulpeloosheid dat overheerste door het gebrek aan politieke wil en engagement van de Europese Staten is nu afgezwakt, omdat hij, ondanks de beschamende houding van de Spaanse en Europese autoriteiten, zelf de zaken kan in handen nemen. Hij verwijst zelfs naar de troost dat hij weet "waar zijn geld naartoe gaat". Hij stelt gratis een kamer ter beschikking en dat voelt alsof zijn belastingen daadwerkelijk worden geïnvesteerd in hulp aan een vluchteling.

Javier legt ook uit dat wat Kawa aan hem en zijn 14 jarige zoon geeft meer is dan wat zij hem geven: vriendschap, een soort "grote broer" voor zijn zoon, dagelijkse lessen in verdraagzaamheid en een band die hen misschien op een dag tot bij Kawa's familie in Syrië brengt, wanneer de oorlog voorbij is.

Als vader denkt hij ook heel vaak aan Kawa's moeder. Het geeft hem een goed gevoel om voor een jongeman te zorgen zoals hij hoopt dat dit ook voor zijn zoon zou worden gedaan, mocht er een oorlog uitbreken in Spanje in plaats van in Syrië.

Hij vertelt dat hij oefent in "bewustzijn" en dat hij dankzij die houding -doen wat je kan voor je medemens in een kwetsbare situatie- een goede nachtrust krijgt.

Zowel Kawa als Javier dringen aan op de creatie van veilige corridors, zodat burgers weg kunnen komen uit oorlogs- en conflictzones.

Sectie 10: Aanbevelingen

Vanuit de ngo's en de Spaanse administratie komen er berichten over veranderingen –zowel positief als negatief- die de afgelopen twee à drie jaar plaatsvonden.

Bij de positieve berichten vinden we onder meer:

- een verbetering in de verwerking van asielaanvragen van slachtoffers van mensenhandel die worden ingediend volgens het *Protocol voor de bescherming van slachtoffers van mensenhandel*.
- de beslissing van het Ministerie van Binnenlandse Zaken om in 2014 een Bureau voor Internationale bescherming te openen bij het checkpoint (Beni-Enzar) aan de grens van Melilla.
- Ceuta en Melilla werden voor het eerst de belangrijkste toegangspoorten voor asielzoekers, op basis van het aantal personen dat via deze grensgebieden het land inkwam. Tot dan was het vooral via de luchthaven van Madrid Adolfo Suarez, waar het Spaanse Rode Kruis sinds meer 10 jaar een special programma voor de opvang van asielzoekers runde. Ngo's die in Ceuta en Melilla werken hebben hun activiteiten en hun teams versterkt om tegemoet te komen aan de uitzonderlijke aantallen asielzoekers die zich bij deze checkpoints melden.

Onder de negatieve berichten zien we:

- Ondanks alle inspanningen die ngo's leverden om de opvang van asielzoekers in Ceuta and Melilla te verbeteren is de situatie er nog steeds erg complex en konden de acties die de Spaanse administratie ondernam niet snel genoeg beantwoorden aan de specifieke noden en omstandigheden van de families, kinderen en vrouwen. Meer bepaald was er gebrek aan plaats in de CETI, - Centra voor tijdelijke opvang van immigranten-; gebrek aan aparte kamers voor families; families die gescheiden werden, -man en vrouw, kinderen apart van de ouders, enz. en een gebrek aan personeel om de asielzoekers in goede omstandigheden op te vangen. Ngo's melden ook dat het risico op mensenhandel zeer hoog is, vooral voor vrouwen en kinderen die een hoog risico lopen op seksuele uitbuiting. Een ander probleem is de grote kloof tussen de erkenningen van asielaanvragen van Syrische burgers en die van inwoners uit Sub-Saharaans Afrika.

- Een nieuwe wet “ter Bescherming van de Veiligheid van de Burger”³⁷, goedgekeurd in 2015, wordt door de Spaanse ngo’s aangeklaagd als zijnde erg nefast voor vluchtelingen en asielzoekers en in strijd met de Rechten van de Mens. Deze tekst heeft de Immigratiewet gewijzigd en een aantal specifieke regels ingevoerd voor Ceuta en Melilla waardoor vluchtelingen en asielzoekers terugkeren zonder enige procedure of bescherming³⁸.

Enkel aspecten tenslotte die nog voor verbetering vatbaar zijn:

- De ondersteuning en begeleiding van asielzoekers aan de checkpoints bij de grenzen van Ceuta en Melilla en in de "CETI" - "Centra voor tijdelijke opvang van immigranten” moet worden verbeterd, zodat er een sneller en duidelijker antwoord komt om alle asielzoekers te identificeren en hen een kwalitatieve, zorgende ondersteuning te bieden. Dit geldt vooral voor vrouwen en kinderen en in het licht van het gerapporteerde hoge risico dat zij lopen om in de mensenhandel te verzeilen, waardoor de nood aan preventie en maatregelen in de strijd tegen deze mensenhandel nog is toegenomen.
- De Spaanse Wet 12/2009 van 30 oktober die het recht op asiel en subsidiaire bescherming regelt, moet nog worden bijgestuurd op twee kernpunten: het protocol op de asielaanvragen in Spaanse Consulaten en het protocol op asielaanvragen van niet-begeleide minderjarigen.

---

³⁷ Organieke Wet 4/2015 van 30 maart op de bescherming van de stedelijke veiligheid, <https://www.boe.es/boe/dias/2015/03/31/pdfs/BOE-A-2015-3442.pdf>

³⁸ Rapport: Situation of refugees in Spain and Europe, CEAR, 2016, pagina 63.

Bibliografie:

- Zie de voetnoten op elke pagina.

Veldwerk:

- Spaans Ministerie van Tewerkstelling en Sociale Zekerheid

- Interview met de Burgerlijke Beambte van het Generaal Directoraat voor Migratie (Vrouw)

- De Spaanse Commissie voor Hulp aan Vluchtelingen - CEAR Opvangcentrum in Getafe, Madrid:

- Interview met de Directeur (vrouw)
- Interview met Vluchteling 1 (man)
- Interview met Vluchteling 2 (vrouw)
- Interview met Vluchteling 3 (man)

-Een burger-vrijwilliger die huisvesting geeft en een Syrische vluchteling die huisvesting kreeg van een burger (mannen)

- Het Solidariteitsnetwerk voor de Opvang van Vluchtelingen (Red Solidaria de Acogida): een zelfsturend burgerinitiatief en –netwerk

HOOFDSTUK 5

ZWEDEN

Sectie 1: Achtergrond en statistieken

Zweden was de afgelopen jaren het meest open gastland voor vluchtelingen van de Europese Unie en ontving meer vluchtelingen per inwoner dan gelijk welk ander Europees land. In 2015 vroeg bijna het dubbel aantal personen er asiel aan in vergelijking met de vorige piek in de vroege jaren '90 ten gevolge van de Balkancrisis.

De afgelopen twee jaar vonden er enorme publieke debatten plaats in Zweden rond het thema van de integratie van vluchtelingen. Op Europees niveau zijn de uitdagingen enorm en de wetten en het beleid gaan steeds meer in de richting van 'levende' instrumenten om de nieuwe situaties het hoofd te bieden. In dit rapport geven we een korte introductie van de juridische en sociale hulpverleningsprogramma's voor educatie en toegang tot de arbeidsmarkt en focussen we op de goede praktijken. Als methode voor deze empirische studie gebruikten we interviews met een geselecteerde groep vluchtelingen, verschillende vertegenwoordigers en actoren die werken met vluchtelingen.

Redenen om asielzoekers een verblijfsvergunning toe te kennen

Zweden ondertekende het VN Verdrag rond de Status van Vluchtelingen en het Agentschap Migratie onderzoekt elke asielaanvraag afzonderlijk. In familieverband kunnen kinderen aparte en persoonlijke redenen hebben om asiel aan te vragen. De Zweedse asielwetten voorzien de toekenning van een verblijfsvergunning voor personen die als vluchteling erkend worden onder de Zweedse Vreemdelingenwet en de VN-Conventie, of aan personen die vallen onder de "subsidiare bescherming" zoals bepaald in de Zweedse Vreemdelingenwet en de EU-bepalingen.

1. Vluchteling

In navolging van de VN-Conventie over de Status van Vluchteling, de Zweedse wetgeving en EU-bepalingen wordt een persoon erkend als vluchteling indien hij of zij goed onderbouwde redenen heeft om te vrezen voor vervolging op grond van

- ras
- nationaliteit
- religieuze of politieke overtuigingen
- gender
- seksuele geaardheid, of
- lidmaatschap van een bepaalde sociale groep.

Die vervolging kan gebeuren vanuit de autoriteiten in het land van herkomst van de persoon; tegelijk kunnen autoriteiten die geen bescherming kunnen of willen bieden tegen vervolging ook als reden worden ingeroepen. Wie een verblijfsvergunning kreeg op basis van erkenning als vluchteling kan verzoeken om een verklaring van het erkennen van de status als vluchteling – wat volgens de EU-wetgeving en de VN-conventie over de Status van Vluchteling een internationaal erkend statuut is.

2. Personen die nood hebben aan subsidiaire bescherming

Volgens de Zweedse wetgeving is een persoon die nood heeft aan subsidiaire bescherming een persoon die

- het risico loopt te worden ter dood veroordeeld
- het risico loopt om te worden onderworpen aan lichamelijke straffen, martelingen of andere inhumane of vernederende behandelingen, of
- als burger het gevaar loopt te worden verwond in een gewapend conflict.

Een persoon met een verblijfsvergunning op basis van de nood voor subsidiaire bescherming kan op basis van de geldende EU-bepalingen de status van subsidiair beschermd persoon verkrijgen.

3. Andere vormen van bescherming

In uitzonderlijke gevallen kunnen asielzoekers een verblijfsvergunning krijgen, ook al vallen ze niet onder de categorie van personen die nood hebben aan bescherming wegens vervolging. Die gevallen vallen onder buitengewone omstandigheden die direct gelinkt zijn met de persoonlijke situatie van de aanvrager. Die situaties kunnen bijvoorbeeld personen met ernstige gezondheidsproblemen betreffen, of slachtoffers van mensenhandel, waarvoor de weigering van een verblijfsvergunning zou kunnen betekenen dat Zweden zich niet houdt aan haar Internationale verplichtingen.

Kinderen die asiel zoeken

Volgens de Zweedse wetgeving en reglementering moet het Migratieagentschap zich specifiek buigen over die zaken die in het belang zijn van het kind. Asielaanvragen van kinderen moeten bijgevolg steeds individueel worden onderzocht door het de Migratieagentschap. Zij kunnen immers afzonderlijke en specifieke redenen hebben om asiel aan te vragen, los van de ouders. Eens de redenen voor de asielaanvraag onderzocht zijn, moet de behandelende counselor het onderzoek zo goed mogelijk aanpassen aan de leeftijd, de gezondheid en de rijpheid van het kind. Zolang de procedure en het onderzoek lopen heeft het kind recht op de bijstand van een volwassene. Dit kan een verwante zijn, een wettelijke of vrijwillige voogd, of een officiële raadgever.

Groepen met een bijzondere kwetsbaarheid

In 2015 vroegen bijna 163 000 personen asiel aan Zweden, waarvan 35,369 niet-begeleide jongeren en kinderen, vooral jongens uit Syrië, Afghanistan en Irak.

De groep van de niet-begeleide kinderen zijn een specifiek kwetsbare groep voor mensenhandel; veel kinderen zijn na hun aankomst in Zweden verdwenen. In een verklaring van Europol in 2016 wordt gemeld dat bijna 10 000 niet-begeleide kinderen verdwenen na aankomst in de EU. In het licht van de stijgende migratie en de vluchtelingenstroom in 2015 nam de Politie nieuwe, versterkte maatregelen in de strijd tegen de mensenhandel. Bij die besluiten zijn onder meer een aantal doelstellingen specifiek voor de politiediensten op vlak van samenwerking, methodes, vaardigheden enz.

Na de migratiecrisis op het Europese continent in 2015 werd Zweden geconfronteerd met een recordaantal personen die asiel aanvroegen (162 877) en meer in het bijzonder Syrische asielzoekers (Tabel 3). Statistieken tonen aan dat het percentage mannen (70%) (Tabel 1) daarbij aanzienlijk groot is

en dat ongeveer twee derde van de asielaanvragers tussen 13 en 34 jaar oud zijn (Tabel 2).³⁹ In 2015 was 1.6 miljoen van de Zweedse bevolking niet in Zweden geboren, wat neerkomt op meer dan 16%. Tussen 1980 en 2015 kende de Zweedse Migratiedienst aan in totaal 1.976.917 personen een verblijfsvergunning toe. Daarvan waren er 514,621 verblijfsvergunningen voor vluchtelingen en 109,235 enkel en alleen in de loop van het jaar 2015.

Tabel 1: Gender van de asielzoekers in Zweden in 2015

Gender	Aantal	
	Aantal	Percentage
Mannen (jongens incl.)	114728	70%
Vrouwen (meisjes incl.)	48149	30%
Totale aantal asielaanvragen	162877	100%

Tabel 2: Leeftijd van asielzoekers in Zweden in 2015

Leeftijd	Aantal		Percentage
0-6	18551	11%	
7-12	12717	8%	
13-17	39116	24%	
18-24	28920	18%	
25-34	35916	22%	
35-44	16281	10%	
45-64	9869	6%	
>64	1507	1%	
Totaal	162877	100%	

Tabel 3: De vijf meest voorkomende nationaliteiten van asielzoekers Zweden in 2015

Nationaliteit	Aantal	Percentage
Syrië	51338	32%
Afghanistan	41564	26%
Irak	20857	13%
Staatloos	7711	5%
Eritrea	7231	4%

Een groot deel van de asielzoekers in Zweden in 2015 waren kinderen (43%) en meer dan de helft onder hen waren niet-begeleid. In totaal zochten 35 369 niet-begeleide kinderen in Zweden asiel. Wanneer we dit cijfer in de bredere context van de EU bekijken, zien we dat dit 40% betekent van het totale aantal niet-begeleide kinderen dat in de regio asiel aanvroeg.

³⁹ Alle statistieken zijn terug te vinden in "Application for Asylum received, 2015" (2016-01-01) van de Dienst Migratie.

Tabel 4: Niet-begeleide minderjarigen

Nationaliteit	Aantal
Afghanistan	23480
Syrië	3777
Somalië	2058
Eritrea	1939
Irak	1097

Tabel 5: Gender niet-begeleide minderjarigen

Gender	Aantal	Percentage
meisjes	2847	8%
jongens	32522	92%

Sectie 2: Juridische bijstand, gerechtelijke procedures en voorbeelden

Het Zweeds Migratiebureau

Het Zweeds Migratiebureau is de autoriteit die de aanvragen onderzoekt van personen die in Zweden bescherming zoeken voor vervolging. Wanneer een vluchteling in Zweden een verblijfsvergunning toegewezen krijgt, gaat er een financiële compensatie van de staat naar de gemeenten en naar de provincies. Wanneer de aanvraag verworpen wordt is de Migratiedienst actief betrokken bij het proces waarbij de persoon wordt gedwongen om het land te verlaten.

Recht op een advocaat

In de meeste gevallen is de toegang tot bijstand van een advocaat gratis voor asielzoekers tijdens de procedure van de asielaanvraag. Het expertiseniveau van de advocaat is cruciaal voor de uitkomst van de aanvraag en de juridische raadgever heeft de immense opdracht niet enkel een gedegen juridische kennis te bezitten van de migratiewetgeving en de rechtsstaat, maar ook een breder cultureel begrip en de nodige empathie met moeilijke persoonlijke situaties. Als nieuw lid van de Zweedse samenleving is het zeker niet makkelijk om het juridisch systeem, de wetten, de regelgeving en de cultuur te begrijpen, wat soms leidt tot situaties waarbij een vluchteling voor het gerecht komt te staan en legale hulp nodig heeft. Asielzoekers die verwikkeld raken in criminele aanklachten krijgen een advocaat aangesteld door de staat, die pro Deo werkt.

Toegang tot tolkdiensten

Het recht op een gratis tolk is voorzien voor vluchtelingen die moeten communiceren met de overheid, in de gezondheidszorg, bij sociale zaken enz. Eén van de uitdagingen waar tolken voor staan is het vermogen om tijdens hun vertaaldiensten te bemiddelen in culturele verschillen. Met andere woorden, er kunnen problemen ontstaan wanneer een Moslim tolk gevraagd wordt om te vertalen voor een Moslim die zich tot het christendom bekeerde, of wanneer de tolk tot de oppositie behoorde in een gewapend conflict. Een andere moeilijke situatie is die waar een man gevraagd wordt te tolken voor een vrouw, over zaken die erg gevoelig liggen. Vluchtelingen die werden geïnterviewd tijdens deze studie vertelden dat

sommige tolken gevoelige informatie doorgaven aan veiligheidsdiensten in hun thuisland, met ernstige moeilijkheden als gevolg voor de achtergebleven verwanten in dat thuisland.

Voogden

Voogdijschap behoort tot de Zweedse programma's die zich specifiek richten op –onder andere- de noden van niet-begeleide minderjarige vluchtelingen en vluchtelingen met een handicap. In Zweden is het aantal niet-begeleide minderjarigen met een wettelijke voogd dramatisch gestegen de afgelopen jaren. Volgende statistiek komt uit Uppsala, de vierde grootste stad in Zweden:

- 319 niet-begeleide minderjarigen in 2014,
- 1358 niet-begeleide minderjarigen in 2015
- 2233 niet-begeleide minderjarigen in 2016

De wettelijke voogd treedt op als centrale figuur voor alle contacten rond de minderjarige en is vaak het meest langdurige relationele volwassen contact van de minderjarige tijdens zijn/haar eerste jaren in Zweden. Voogden moeten er op toezien dat de minderjarige op financieel en legaal niet worden achtergesteld en zorgen voor hun huisvesting, gezondheidszorg, sociale diensten en de communicatie met de advocaten en het Migratiebureau. Wettelijke voogden ontvangen hiervoor een maandelijks salaris van de gemeente en worden geacht altijd en overall te handelen in het beste belang van de minderjarige.

Wijzigen van de leeftijd

De afgelopen twee jaar heeft het Zweedse Migratiebureau de leeftijd van ongeveer 5600 niet-begeleide minderjarige asielzoekers omgezet naar 18 of ouder⁴⁰. Dit heeft als gevolg dat deze jongeren geen recht hebben op een wettelijke voogdij en worden ze overgeplaatst naar een vluchtelingenkamp voor volwassenen, wat tegelijk hun kansen op een erkenning en een verblijfsvergunning doet afnemen.

Gezinshereniging

In Zweden kunnen niet-begeleide minderjarigen die een verblijfsvergunning kregen, onder bepaalde voorwaarden gezinshereniging aanvragen met hun familie. De toewijzing en de familiehereniging met niet-begeleide minderjarigen valt onder de verantwoordelijkheid van het Migratiebureau en de sociale diensten. Hoewel officieel niet hun taak, speelde het Rode Kruis een vooraanstaande rol in de erkenning en hereniging van verwanten en families:

- Normaal gesproken 1500-2000 cases per jaar
- In 2015 heeft het Zweedse Rode Kruis bijstand verleend in 15000 -20000 cases en het aantal blijft nog stijgen
- Sinds eind 2016 houdt het Rode Kruis zich ook bezig met het zoeken naar familie en verwanten die onderweg tijdens de vlucht verdwenen.

Het Rode Kruis of de Rode Halve Maan stelt haar lokalen ter beschikking als meldpunt voor moeders die op zoek zijn naar berichten over de verblijfplaats van hun kinderen en hun veiligheid. Een planmatige aanpak die ouders leert hoe zij elkaar kunnen terugvinden indien ze tijdens hun vlucht gescheiden worden, zou een meer efficiënte en minder riskante aanpak zijn.

---

⁴⁰ <http://www.migrationsinfo.se/migration/sverige/asylsokande-i-sverige/ensamkommande-barn/>

Bekeerlingen

Duizenden vluchtelingen bekeerden zich tot het christendom na aankomst in Zweden, op basis van de vrije keuze van godsdienst het recht om je te bekeren tot een andere godsdienst. Het is uiterst belangrijk dat men de uitdagingen onderkent die gepaard gaan met de integratie van wie er voor koos zich te bekeren tot het christendom; er zijn in Zweden bedreigingen geuit aan hun adres. De organisatie Open Doors voert op dit moment een empirische studie uit over de grootte en frequentie van deze bedreigingen.

Mensenhandel

Zowel wettelijke voogden als advocaten maken melding van getuigenissen van niet-begeleide minderjarigen die het slachtoffer werden van verkrachting en misbruik op hun ontsnappingsroute naar Europa en Zweden. Kajsa Wahlberg, de Zweedse Nationale Politiecoördinator tegen Mensenhandel, bevestigde dat deze informatie correct was en dringt er op aan dat elk vermoeden van misbruik aan de jeugdpolitie zou worden gemeld. Het is moeilijk om aan sluitende cijfers te komen over de verspreiding van dit probleem. Volgens Professor Fred Nyberg aan de Uppsala University, is er bijna altijd een link tussen mensenhandel en prostitutie enerzijds en misbruik van verdovende middelen anderzijds. Niklas Möller, psycholoog in het Red Cross Trauma Center in Uppsala en het personeel van de gezondheidscentra voor vluchtelingen en niet-begeleide minderjarigen bevestigen dat deze laatste hoge risico's lopen en dat zij heel wat getuigenissen kregen over jongeren die onderweg naar Europa werden verkocht voor de prostitutie

EEN VOORBEELD VAN GOOD PRACTICE

Vluchtelingen kunnen in principe geen beroep doen op een pro deo advocaat wanneer het gaat over familiehereniging, Dublin-gevallen of andere legale zaken. Scandinavische Mensenrechtenadvocaten hebben zich toch beschikbaar gesteld om aanvragers bij te staan met gratis legaal advies over mensenrechten en mensenhandel. Vluchtelingen geven aan dat wat zij in Zweden het meest appreciëren het recht op educatie en de mensenrechten zijn, zoals de vrijheid

Kindhuwelijken

Onder de huidige Zweedse regelgeving worden er nog steeds 132 meisjes jonger dan 18 die in het buitenland trouwden beschouwd als getrouwd in Zweden⁴¹. De Zweedse Minister voor Kinderen, Åsa Regnér, heeft echter aangekondigd dat geen enkel kind als gehuwd mag worden behandeld of beschouwd in Zweden; deze regelgeving zal dus hoogstwaarschijnlijk worden aangepast.

Sectie 3: Toegang tot de Arbeidsmarkt

Werkloosheid

De werkloosheidscijfers in Zweden liggen significant hoger voor vluchtelingen dan deze voor Zweedse autochtonen. Bij de niet-begeleide minderjarigen gelden echter lagere werkloosheidscijfers en zij slagen er beter in om te integreren dan de kinderen die met hun ouders of volwassen begeleiders

⁴¹ <https://www.sydsvenskan.se/2016-06-21/132-gifta-barn-i-sverige-65-i-malmo>

aankomen. Een uitgebreide studie aan de Stockholm University toont aan dat niet-begeleide kinderen uit Afghanistan sneller klaar zijn om te werken dan kinderen uit andere landen⁴².

Vertalingen van diploma's en certificaten

Voor gediplomeerde vluchtelingen is het moeilijk om hun diploma omgeschakeld en goedgekeurd te krijgen naar de Zweedse realiteit. Om die reden hebben heel wat vluchtelingen met gerespecteerde beroepen in hun thuisland geen erkenning gekregen voor hun kwalificatie, wat zorgt voor enorme frustraties en verwarring op vlak van het individu, de identiteit en het zelfbeeld.

Werk vinden

Wanneer men in Zweden een verblijfsvergunning krijgt, is daar altijd een werkvergunning aan verbonden. De meeste vluchtelingen vinden een job via de eigen contacten, vrienden en op eigen initiatief. Algemeen gesproken moet men voor alle jobs beantwoorden aan de basisvoorwaarden de Zweedse taal machtig te zijn en over een rijbewijs te beschikken. Wie in Zweden een nieuwkomer engageert kan beroep doen op een vermindering of terugbetaling van de loonkost via het Arbeidsagentschap, wat vaak oploopt tot de helft van de kosten.

Sectie 4: Sociale Bijstandsprogramma's

Trainingspecialisten

Er is een opmerkelijk tekort aan gespecialiseerde opleidingen in Sweden voor professionals die met vluchtelingen werken. Wel is er een gevarieerd aanbod aan korte opleidingssessies van 1 à 3 dagen of interne opleidingen. Deze worden vaak georganiseerd door voogden, al dan niet in samenwerking met het Rode Kruis of met enkele ngo's zoals Save the Children. In de stad Uppsala voorziet de dienst voogdij een verplichte 'web-based training' voor alle wettelijke voogden. Het personeel in de gezondheidscentra voor asielzoekers zoals vroedvrouwen, artsen en verplegers krijgen regelmatige, interne opleidingen vanuit de Districtsraad van Uppsala.

Sociale diensten en financiële hulp

Vluchtelingen die een verblijfsvergunning kregen hebben toegang tot alle sociale diensten in Zweden. Daaronder valt algemene zorg, ouderenzorg, verslaafdenzorg, zorg en diensten voor personen met een handicap en individuele of familiale zorg. Financiële ondersteuning is beschikbaar vanaf het moment van aankomst tot wanneer de vluchteling in het eigen onderhoud kan voorzien. De regels en procedures voor het aanvragen van deze ondersteuning kunnen erg ontmoedigend werken. Hierin speelt de wettelijke voogd een cruciale rol.

Gezondheidszorg en ziekenfondsen

Na ontvangst van de verblijfsvergunning krijgen vluchtelingen dezelfde rechten als Zweedse burgers, zoals medische en tandzorg binnen het openbare gezondheidszorgstelsel. Zij hebben dan ook recht op kinderbijslag, huisvestingspremies, ouderschapspremies, studentenbeurzen, en een aantal andere voorzieningen. Tegelijk kunnen vluchtelingen met een handicap in Zweden een beroep doen op de *Social*

42

http://www.su.se/polopoly_fs/1.225235.1424628185!/menu/standard/file/Ensamkommande%20barn%20till%20Sverige%20%20rapport%201.pdf

Services Act en de wet op ondersteuning en diensten aan personen met een handicap, onder dezelfde voorwaarden als die voor Zweedse burgers.

Zweeds burgerschap

Indien een vluchteling zijn of haar identiteit kan aantonen duurt het normaal gesproken rond de vijf jaar om de Zweedse nationaliteit en een Zweeds paspoort te bekomen.

Goede praktijken: een voorbeeld:

Een niet-begeleide minderjarige die reeds enkele jaren in Zweden verbleef vond 10-12 in Zweden geboren vrienden in een kerk waar hij regelmatig naartoe ging. Hij neemt deel aan de meeste Zweedse feestdagen, samen met zijn vrienden. Ngo's en vooral de lokale kerken in Zweden namen een grote verantwoordelijkheid op voor de ondersteuning van de vluchtelingen. De kerk bidet steun in de vorm van praktische hulp, voeding, kledij, bezoeken, speelgoed voor de kinderen, ... en ze organiseren een taalcafé. Naast de praktische hulp fungeren de kerken ook als sociale ondersteuningsstructuren, door vluchtelingen uit te nodigen in de kerkgemeenschap.

Sectie 5: Education

Gratis educatie

Alle Zweedse onderwijsprogramma's zijn gratis. Zweedse taal voor (SFI) Immigranten wordt aangeboden op verscheidene niveaus, waaronder ook lessen voor analfabeten. Volwassenenonderwijs en -opleiding wordt aangeboden aan wie te oud is voor lager of secundair onderwijs kan terecht in het volwassenenonderwijs. Academische studies in Zweden zijn daarenboven gratis; veel immigranten met verwanten in het thuisland kiezen er echter voor om zo snel mogelijk aan het werk te gaan en volgen beroepsopleidingen. Vrouwen studeren zelden verder, om culturele redenen of omdat ze thuis voor de kinderen zorgen.

Goede praktijken: een voorbeeld

Via internet (digitalaspåret.se) zijn er gratis programma's toegankelijk voor zelfstudie van de Zweedse taal op verschillende niveaus. Op die manier kan men toch de Zweedse taal machtig worden, zelfs wanneer er geen andere opties voorhanden zijn.

Sectie 6: Gezondheidszorg

Inleiding op de Zweedse gezondheidszorg

Vluchtelingen hebben dezelfde rechten op gezondheidszorg als de Zweden. Begeleiders en wettelijke voogden ondersteunen de vluchteling meestal bij het eerste bezoek aan een gezondheidscentrum. Een aspect dat hierbij om aandacht vraagt is dat sommige mannen hun vrouwen ervan weerhouden om medische hulp te zoeken omdat de kans bestaat dat zij worden onderzocht door een mannelijke verzorger of arts.

Gezondheidszorg voor vluchtelingen

Cosmos, het Gezondheidszorgcentrum voor Vluchtelingen in Uppsala, is maar één voorbeeld van de centra die gezondheidszorg en medische onderzoeken bieden voor vluchtelingen. Zij bekijken de gezondheidstoestand van de immigranten, testen op HIV, hepatitis, TBC, enz. en informeren hen over het Zweedse systeem voor gezondheidszorg. Eén van de vaststellingen van het team in het Cosmos gezondheidscentrum is dat er bij begeleiders, voogden, leraren en andere professionals die met vluchtelingen werken dringend nood is aan meer kennis rond overdraagbare aandoeningen zoals HIV, hepatitis enz.

Genitale verminking

Er zijn rapporten van jonge meisjes die in het geheim werden verminkt in Zweden zelf, of naar hun thuisland waren gestuurd om daar een genitale verminking te ondergaan. In Zweden is deze praktijk nochtans verboden bij wet.

Geestelijke gezondheidszorg

De kind- en adolescenten Psychiatrie (BUP) richt zich op kinderen en jongeren tot 18. Een nooddienst blijft hiervoor permanent toegankelijk en is door de Jaren heen vooral opgeroepen in gevallen met er risico op zelfmoord. De afgelopen jaren is het aantal gevallen van zelfmoord onder niet-begeleide minderjarige vluchtelingen in Zweden gestegen. In de Trauma Centers van het Rode Kruis wordt counseling geboden aan getraumatiseerde niet-begeleide en volwassen vluchtelingen. Op dit moment zijn daar wachtlijsten van 8 tot 10 maand. Zij hebben twee traumacentra: één in Uppsala en één in Gothenburg. Het centrum in Uppsala vangt niet-begeleide minderjarigen op. Volgens Niklas Möller, een psycholoog in het Trauma Center in Uppsala, de grootste behoefte is momenteel om trauma gerelateerde training aan te bieden aan families en naasten, zodat ze de patiënt voorlopig kunnen ondersteunen wanneer zij nog geen toegang hebben tot de trauma centra.

Drugs

Druggebruik zoals cannabis, spice (K2) en andere is de laatste jaren gestegen onder niet-begeleide jonge mannen, vooral in de leeftijdscategorie 14 à 16 jarigen. Er zijn centra voorbehouden voor jonge mensen met een drugprobleem, maar er zijn onvoldoende plaatsen beschikbaar, vooral voor de behandeling van de jongsten onder hen.

Goede praktijken: een voorbeeld

Een niet-begeleide jongere die sinds zijn kindertijd leed aan geperforeerde trommelvliezen, kreeg een hoorapparaat. In januari 2017 onderging de minderjarige een kosteloze ingreep om de trommelvliezen te herstellen, dank zij een team van gezondheidswerkers. Heel wat getuigenissen waarin sprake is van goede praktijken, benadrukken de positieve, warme en hartelijke attitude die cruciaal is voor goede gezondheidszorg.

Sectie 7: Aanbevelingen

Mensenhandel

De Zweedse politie heeft weet van het feit dat niet-begeleide minderjarigen vaak het slachtoffer worden van mensenhandelaars. De omvang van het probleem blijft echter een raadsel, aangezien deze misdaden uiterst zelden ontdekt of gerapporteerd worden. In dat opzicht kunnen enkele aanbevelingen gedaan worden ter verbetering:

- Personen die direct in verbinding staan met niet-begeleide minderjarige vluchtelingen moeten zich bewust zijn van de te ondernemen stappen wanneer er een vermoeden is van mensenhandel.
- Er is nood aan de inzet van meer middelen om slachtoffers van mensenhandel te ondersteunen bij de politie, de overige autoriteiten en de middenveldorganisaties.
- Er is nood aan verder onderzoek om het verband tussen drugs, prostitutie en mensenhandel te onderzoeken.

Attitude en behandeling

Uit interviews met vluchtelingen blijkt dat het succes van de integratie nauw samenhangt met kwaliteitsvolle ontmoetingen met professionals en burgers die niet discrimineren, maar erkennen dat iedereen recht heeft op waardigheid en gelijk is voor de wet. Individuen die in staat zijn om de toestand van vluchtelingen te begrijpen en ermee te sympathiseren, zijn van grote waarde voor succesvolle integratie van vluchtelingen. Het is belangrijk dat er vertrouwen is, zelfrespect en aandacht voor de nood aan privacy en een warm sociaal klimaat wanneer men vluchtelingen ontvangt en hun integratie beoogt. Van belang hierbij is dat er wordt geluisterd naar de noden van vluchtelingen, terwijl er wordt voor gezorgd dat zij zelf beslissen en de ruimte hebben om hun situatie te veranderen. Vluchtelingen die zich uitgesloten voelen van de Zweedse gemeenschap lopen meer risico te worden betrokken bij drugshandel, extremisme, prostitutie, georganiseerde misdaad en dergelijke.

Geloof in de toekomst

Informatie over de Zweedse maatschappij, de democratie, de rol van vrouwen, vrijheid van woord en religie en de gangbare opinies rond dreiging en geweld, is van het hoogste belang om de transitie en de integratie van vluchtelingen te vergemakkelijken. En er is nood aan een beter begrip van religie en geloof. Integratie kan in geen geval betekenen dat vluchtelingen de eigen cultuur moeten verliezen om zich aan de nieuwe gastlandcultuur aan te passen. Meer zelfs, het is een uitgelezen gelegenheid om het beste uit de cultuur van het thuisland samen te brengen met het beste van het gastland. Vluchtelingen hebben nood aan een doel voor de komende jaren en een zekere hoop voor de toekomst.

Bibliografie:

ANNEX: Lijst van de instellingen en ngo's die informatieve bezorgden

The Swedish Migration Agency: www.migrationsverket.se

Kind- en jongerenpsychiatrie in Uppsala

Cosmos, een gezondheidscentrum voor vluchtelingen in Uppsala, Eleonor Are'n

Word of Life Church, Eva Moberg

Immigratiedienst, Nationale Coördinator tegen mensenhandel, Kajsa Törnquist Netz

Migratiebureau, dienst Opvang.

Politie, Nationale Rapporteur voor Mensenhandel, Kajsa Wahlberg

Rode Kruis Trauma Centrum in Uppsala, psycholoog Niklas Möller

Rode Kruis, familiehereniging, Goran Wrede Mark

Uppsala, Sociale Diensten, Johan Edlund

Universiteit Uppsala, UFOLD, Fred Nyberg

Wittulsbergs juridiska AB, Uppsala, Bo Johan Wigfeldt

Wettelijke voogden Uppsala, Ida Hellrup,

Interviews met vluchtelingen